

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Пшъэрылъ шъхьалэхэр къагъэнэфагъ

Михаил Черниченкэм къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, Владимир Путиным иобщественнэ приемнэ илгъэсишрэ ныкъорэ хуыгъэу Адыгеим Иоф щешIэ. А уахътэм къыкIоцI цIыфхэм ядэо ыкIи лгъэу тхылъ мини 4 фэдиз къалэ-кIэхьагъ. Ахэм ащыщэу процент 35-рэр зэхакIыгъ. УрысыемкIэ а къэгъэлъэгъоныр процент 28-м кIахъ нылэп. ЦIыфэу къауалIэхэрэм ягумэкIыгъохэр, ягукъаохэр зэхашIэныр, амалэу щыIэмкIэ ахэм Iэпылэгъу афэхъунхэр ары приемнэм Иоф щызышIэрэ специалистхэм пшъэрылъ шъхьалэу зыфагъэуцужьырэр.

— ТицIыфхэм Iэпылэгъу тафэхъуныр, ахэр социальнэу къэтыхъумэнхэр, ящыIэкIэ-псэукIэ нахьышIу шIыгъэныр — джары непэ анахъ мэхъанэшхо зилэ лгъэныкъохэр, — къыIуагъ мыщ дэжым ТхьакIуцынэ Аслъан. — ГумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэм пае Иофышхо зышIэрэ общественнэ приемнэм сызэрэфэрэзэр къыхэзгъэщымэ сшIоигъу. Социальнэ Иофыгъохэм язэшхынкIэ Народнэ Фронтми ишIогъэшхо къызэрэкIоштymi сицыхъ телъ. Ау зэкIэми анахъ шъхьалэр цIыфхэм тиIофшIэн

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТхьакIуцынэ Аслъан АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, Урысыем иполитическэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ иполитсовет и Секретарэу Iэщэ Мыхъамэд, партиеу «Единэ Россием» и Тхьаматэу Владимир Путиным иобщественнэ приемнэу республикэм щылэм ипашэу Михаил Черниченкэм тыгъуасэ ИофшIэгъу зэлукIэгъу адыриIагъ. ЫпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ общественнэ приемнэм иIофшIэн зэрэзыхицэрэм, УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм яхэдзынхэу къэблагъэхэрэм республикэм зызэрафигъэхъазырырэм, бэмышIэу зэхакIэгъэ Народнэ Фронтм анахъэу ыналэ зытыригъэтышт лгъэныкъохэм къэзэрэуагъэхэр атегушIагъэх.

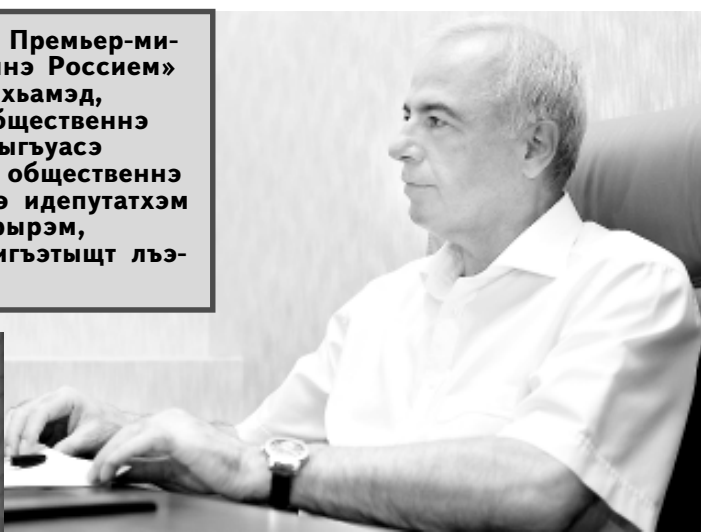

Сурэтхэр А. Гусевым къытырихыгъэх.

уасэу къыфахышIытхэр ары. Ащ къыхэкIыкIэ ахэр къызэрэттыгугъыхэрэр къэдгъэшъыпкъэ-

жыным тишъыпкъэу ыуж титын фае. Урысые политическэ партиеу

къэблагъэхэрэм мэхъанэу ратырэм, пшъэрылъ шъхьалэу зыфагъэуцужыкхэрэм къагъэуцужы-

«Единэ Россием» хэтэу, УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутат хуынымкIэ кандидатхэм яспискэ хэхъаштхэм яхэдзынхэр республикэм ичIыпIэ заулэм зэрашIагъэм, ащ зэфэхъысыжъэу афэхуыгъэхэм, хэдзынхэу

Иагъэх Къумпыл Муратрэ Iэщэ Мыхъамэдэр.

Партием ипроектхэр Адыгеим щыгъэцэкIэгъэнхэм, республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм апае шIэгъэн фаехэм, нэмыкI лгъэныкъохэм къэзэрэуагъэхэм аналэ тыра-дзагъ. Агъэнэфагъэр зэкIэри щыIэныгъэм шъыкхырышIыгъэнхэр пшъэрылъ шъхьалэу зыфагъэуцужыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Иофыгъо зэфэшъхъафхэм атегушIагъэх

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Лышъхъэу ТхьакIуцынэ Аслъан АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор Федоркорэ Урысыем иполитическэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ иполитсовет и Секретарэу Iэщэ Мыхъамэдэрэ ригъэблэгъагъэх. Республикэмрэ федеральнэ гупчэмрэ язэпхыныгъэ гъэпытэгъэным, экономикэм хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм, социальнэ сферэм ылгъэныкъохэм щылэ гумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэм афэшI шIэгъэн фаехэм, нэмыкIхэм ахэр атегушIагъэх.

МэзиплI хуыгъэу Иоф зышIэрэ парламентыкIэм Иофэу ышIагъэм, зэфэхъысыжъэу иIэхэм къагъэушIагъ Федор Федорко. Законэу аштагъэхэр цIыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахьышIум фэшэгъэным, экономикэм зыкъегъэлэгъэным зэрэфэлэжъэштхэр ащ хигъэунэфыкIыгъ. ХэдзакIохэм яунашъохэр гъэцэкIэгъэнхэр анахъ мэхъанэшхо зилэ лгъэныкъоу къыгъэнэфагъ.

Иофтхъабзэм хэлэжъэгъэ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат анахъэу ыналэ зытыридзагъэр непэ республикэм игъэцэкIэкIо ыкIи хэбзэгъэуцэ органхэм яIо зэхэлъэу,

зыкIыныгъэ азыфагу илгъэу Иоф зэрэздэшIэрэр ары. Ащ фэдэ екIолIагъ тапэкIи агъэфедэз лгъэныкъохэр зэрэздэлэжъэштхэр Правительствэм ипашэ къыIуагъ.

Гъэхъагъэу щылэхэм адакIоу, гумэкIыгъоу, щыкIагъэу щылэри зэрэмымакIэм Iэщэ Мыхъамэд ыналэ тыридзагъ. Ахэр зэшIохыгъэнхэм пае партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ амалэу иIэр зэкIэри зэрэрихышIэштхэр, ащкIэ АР-м и Парламент къэзыгъэлэгъэгорэ нэмыкI политическэ партиехэм Иоф адашIэным зэрэфэхъазырхэр ащ къыIуагъ.

(Тикорр.).

ЗэлукIэгъу дыриIагъ

АР-м и Лышъхъэу ТхьакIуцынэ Аслъан Урысые Федерацием и ФСБ и ГъэIорышIанIэу Адыгэ Республикэм щылэм ипашэу Олег Селезневым зэлукIэгъу дыриIагъ. Адыгэ Республикэм и Премьер-минист-

рэу Къумпыл Мурат а зэлукIэгъум хэлэжъагъ.

Джырэ Иофыгъохэу шынэгъончъагъэм, экстремизмэрэ терроризмэрэ къэмыгъэхуыгъэнхэм япхыгъэхэм ахэр атегушIагъэх. Олег Селезневым ве-

домствэм иIофшIагъэ фэгъэхыгъэу къыIотагъ ыкIи криминалнэ лгъэныкъомкIэ регионм иIофхэм язытет нахъ дэй зэрэмыхуыгъэр хигъэунэфыкIыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ипресс-къулыкIу

ИОНЫГЪУ- 2011-рэ

Муниципальнэ образованиеу «Джэджэ районым» щыш СХА-у «Колхозэу Радуга» зыфиIорэм итхьаматэу Ю. Хь. Сапым фэкIо.

Лгъэтыныгъэ зыфэшIырэ Юныс Хьаджэбий ыкъор!

Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ иколлегие ыцIэкIэ лгъэжыгъэ къэзытырэ бжыкхъасэхэм яIухыжыгъэм гъэхъагъэ хэлгъэу зэрэздэшIошIухыгъэм фэшI сыпфэгъушIо.

Шъуипредприятие илгъэжыкIохэм лгъэжыгъэ къэзытырэ бжыкхъасэхэу гектар 2300-рэ зыубытыцтыгъэхэм гектар телгъытэу центнер 61,4-рэ къырахыгъ.

О пцIэкIэ предприятием зэкIэ иIофышIэхэм гъэхъэгъэшIоу ашIыгъэм фэшI сыгу къыздеIэу сафэгъушIо. ЗэкIэ иIофышIэхэм псауныгъэ пытэ, насып яIэнхэу, Адыгэ Республикэм иагропромышленнэ комплекс хэхъоныгъэ ышIыным тапэкIи гъэхъэгъагъэхэр цаишIынхэу сафэлъаIо.

***

Муниципальнэ образованиеу «Джэджэ районым» щыш ОАО-у «Дондуковский элеватор» зыфиIорэм игенеральнэ директорэу М. А. Болэкъом фэкIо.

Лгъэтыныгъэ зыфэшIэу Мыхъамэд Адам ыкъор!

Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ иколлегие ыцIэкIэ лгъэжыгъэ къэзытырэ бжыкхъасэхэм яIухыжыгъэм гъэхъагъэ хэлгъэу зэрэздэшIошIухыгъэм фэшI сыпфэгъушIо.

Шъуипредприятие илгъэжыкIохэм лгъэжыгъэ къэзытырэ бжыкхъасэхэу гектар 2452-рэ зыубытыцтыгъэхэм гектар телгъытэу центнер 54,8-рэ къырахыгъ.

Ащ фэдэ гъэхъэгъэшIум лгъэжыгъэ фэхуыгъэр зэкIэми здырагъаитэу Иоф зэрашIэрэр ыкIи амалышIоу щылэхэр зэрагъэфедэхэрэр ары. О пцIэкIэ предприятием зэкIэ иIофышIэхэм гъэхъэгъэшIоу ашIыгъэм фэшI сыгу къыздеIэу сафэгъушIо, псауныгъэ пытэ, насып яIэнхэу, Адыгэ Республикэм иагропромышленнэ комплекс хэхъоныгъэ ышIыным тапэкIи гъэхъэгъагъэхэр цаишIынхэу сафэлъаIо.

АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Ю. ПЕТРОВ

Упчлэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатэу, меценат цлэрылоу Клармыт Мухьдинэ тыгъуасэ пресс-конференцие кытыгъ. Адыгеим и журналистхэм я Союз мы юфтхьабзэм клэщакло фэхъугъ.

Клармыт Мухьдинэ зэхичтгъэ клэлэцкыкы къэшъокло ансамблэу «Нэфыр» джыр-благъэ Тыркуем кыкылыжыгъ. Ансамблэм изэкъуа-

гъэп, шлэныгъэлэжхэр, нахъыжхэм ялыкдохэм ащыцхэр, творчествэм фэгъэзэгъэ цыфхэр, журналистхэр лыкыло купым хэтыгъэх. Ары зы-

фэгъэхыгъагъэр пресс-конференциер. Журналистхэм яупчлэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх, илътэсишхэрэ шэныкхорэм кыкылоцл хэкужым пэчыжъу псэугъэ тилъэпкъэгъухэр нахъ кыит-пэблагъэ хъухэмэ, япсэуклэ кыитлылэсэу, типсэуклэ ежхэм ашлэмэ шлоигъоу ащ фэдэ юфтхьабзэхэм клэщакло зэрэфэхъугъэр ащ кылуагъ.

Нэужым ансамблэр зэхичтхэм кызырэфэхъуагъэм, къэралыгъоу зыдишагъэхэм, Тыркуем шыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыгабзэр зэрэзэрагъэшлэштхэм клэщакло зэрэфэхъугъэм, нэмыкхэм ар къатэгущылагъ.

Клармыт Мухьдинэ кыитыгъэ пресс-конференциер зэрэфэхъугъэр нахъ клэсэу тигъэзет кыкынуышт.

ХЪУТ Нэфст.
Сурэтыр лэшыны Аслан кытырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ закон

Адыгэ Республикэм и Конституције гъэтэрэзыжынын фэшлыгъэным ехыллагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо — Совет Хасэм 2011-рэ илътэсым бэдзэогъум и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статъяр. Адыгэ Республикэм и Конституције гъэтэрэзыжынын фэшлыгъэным ехыллагъ

Адыгэ Республикэм и Конституције (Адыгэ Республикэм и Хэбзэгъуэцу Зэуклэ (Хасэ) — Парламент и Ведомостхэр, 1995, N 16; Адыгэ Республикэм и законодательствэ зэхуыгъагъэхэр, 2000, N 9, 11, 12; 2001, N 5, 6, 7, 10, 11; 2002, N 2, 4, 5, 7; 2003, N 4, 5, 7, 11; 2004, N 7; 2005, N 4; 2006, N 12; 2007, N 5; 2009, N 4; 2010, N 5, 11; 2011, N 4, 6) зэхьокыныгъэ фэшлыгъэныу, я 64-рэ статъям иа 1-рэ пункт мыщ тетэу кытыгъэныу:

«1. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм депутат шэныкыо хэхъэ. Шэф голосованием тетэу, хэдзынхэмклэ зэфэдэ фитыныгъэхэр ялэхуэ зы мандат зилэ хэдыплэ койхуэ хэдзэкло пчъагъэр зыщызэфэдиз хъазырхэмклэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат тлокырэ тфырэр хадзы. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иадрэ депутат тлокырэ тфырэр хэдыплэ кой зыкхэмклэ хэдзынхэм яхыллэгъэ законодатель-

ствэм диштэу депутатынымклэ кандидатхэм яспискэу хэдзэкло объединениехэм къагъэлъэгъуагъэхэм апае голос пчъагъэу атыгъэм телытагъэу хадзыхъ».

Я 2-рэ статъяр. Зэпырыкыгъо положениехэр

Мы Конституционнэ законом иа 1-рэ статъя иположениехэр лъэлэсых Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм, мы Конституционнэ законом клуачлэ илэ зыхъурэ нэуж мэфышхэ зытешлэклэ ащ хэдзынхэр щыкхонхуэ мы положениехэм ащыгъэнэфагъ.

Я 3-рэ статъяр. Мы Конституционнэ законом клуачлэ илэ зыхъурэ

2011-рэ илътэсым шышхъэлым и 1-м шегъэжыгъэу мы Конституционнэ законом клуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Шышхъэ иншэрылхэр зыгъэцаклэу КЪУМПЫЛ Мурат

кб. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 29-рэ, 2011-рэ илътэс N 20

Адыгэшхэр ыхъуштых

Брант Сыхъатбый адыгэшхэм яхъун зыпкы ригъэуцожы шлоигъоу Мыекъопэ районим мэкъумэщылэ-фермер хызмэтшлалэ шы-зэхичагъ. Ащ кыфэгъэзэгъэ чыгу гектары 5-у косилкэмклэ уцыр зыщаупклэштхэм сыщыцуклагъ.

— Сифермер хызмэтшлалэ инэп, бэшлагъэп зызэхэсчагъэри, — ело Сыхъатбый. — Ар зэхасчэ зэхъум апэрэ гухэлъуэ сйагъэр шыхэм яхъун. Адыгеим тапэклэ шыгъэчъэш дэгъухэр мымаккэу илагъэх, а шы лъэпкъхэр зэтэдгъэуцожынынхэр типшэрылэу сэлъытэ.

Сыхъатбый исэнэхъаткэ мэкъумэщ машинэхэмклэ инженер-механик. Мэкъумэщ хызмэтэхъаным зыпылтыр маклэ шлагъэп. Джы Мыекъопэ районим щыщ Абдзэхэ къоджэ псэуплэм кыгъэгъунэрэ чыгум щыщэу гектары 5,4-рэ квалыхыгъэу шыхэм аригъэшхыштыр шегъэхъазыры. Мы лъэхъаным ащ ши 100 фэдиз ехъу. Ахэр зэклэ адыгэ шы лъэпкъхэп, анахышлоу ахэм ахэтхэр ыхъунхуэ ахыхыш, адрэхэр фаехэм арещэ. Ежым шэу кыгъэнагъэхэм ягугъоу апылты, гухэлъуэ илэр цыфэу фаехэм ишхэм ащыцхэр аришхэ-зэ ышыныр ары.

— Сифермэ шыхэм афэгъэзэгъэ нэбгыришрэ зы механизаторрэ шэлажъэх, — ело Брант Сыхъатбый. — Шышхъэ пчъагъэм хэдгъахъо ктэс, цыфэу юф зэдгъэшлэштхэри нахыбэ хъуштых. Шыхэм изытет лыплъэрэ ветеринар врачи тил. Шыхэм афэшхъафэу щэ кызклэтхырэ чэмхэри мымаккэу тэхъух.

Леонид МЕРТЦ.
Сурэтым итыр: мэкъур зыупклэрэ механизаторэу Андрей Кравченкэр.

Тыфэгъушло

Къэзэнэ Аскэр Хысэ ыкхор илътэс 60 зэрэхъугъэм фэшл тыгу кыдделэу тыфэгъушло, псауныгъэ пытэ илэнэу фэтэлэ. Насыпыр уыгъогъушлоу, уыгупсэхэм уадатхъэу, гъэшлэ

кыхъэр уилъагъоу, шлум уфэ-лажъэу уцылэнэу тыпфэлъало!

Уиныбджэгъухуэ Хьут Юр, Цыргъой Нурбый, Батмэн Къымчэрий, Цундышкэ Руслэан, Ем-тлылэ Адам.

Шэпхъаклэхэм ягъэфедэн атегушылагъэх

Нотариусхэм ялофшлэн епхыгъэ шэпхъаклэхуэ хэбзэ клуачлэ зилэ хъугъэхэм ягъэфедэнклэ юфыгъоу кэу-уцугъэхэм язэхъфын фэгъэхыгъагъ «Лэнэ хъураеу» Адыгэ Республикэм и Нотариальнэ палатэ щызэхашхэ-гъэр. Адыгэ Республикэм и Нотариальнэ палатэ ипрезидентэу Сэмэгэ Людмилэ иунашхоклэ «Лэнэ хъурэ» шлыккэм тетэу семинарыр клуагъэ.

Сэмэгэ Людмилэ ипэублэ гушылэ зэрэщыхыгъэуэфыкыгъэмклэ, Урысыем инотариусхэм мы илътэсыр кызыхъагъэм шегъэжыгъэу шэпхъаклэхэм атетэу юф ашлэу аублагъ ыкы блэккыгъэ мэзиблым кыкылоцл ахэм ягъэфедэн епхыгъэ юфыгъоу залэмэ яутэллагъэх.

Нотариусхэм ялофшлэн епхыгъэ шапхъэхэм 2011-рэ илътэсым щылэ мазэм и 1-м клуачлэ ялэ зэрэхъугъэр джыри зэ шъугу кытэгъыкыжы. Урысыем инотариусхэр зы шапхъэхэм къапкырыкыхъэзэ документхэм адэлэжъэнхэ зэрэфаер, джащ фэдэу зиполномочие зыухыгъэ нотариусым ылыгъ документхэр нэ-

мыкк нотариусым зэрэритыжынынхэ фэе шлыккэр мыхэм икыоу къащы-дэлытагъэх.

Документхэр зызэхагъэуцорэм е ахэр къазылэклахъэрэм ащегъэжыгъэу архивхэм ахалъхъажыкыфэ нэс ахэм юф зэрадашлэн фаер зигугъу кытшыгъэ шапхъэхэм ащыгъэнэфагъэх.

Урысыем юстициемклэ и Министерствэ Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлалэ иллыккэхэри «Лэнэ хъураеу» илофшлэн хэлэжыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Нотариальнэ палатэ ипрезидентрэ мы палатэм иаппарат илофышлэхэмрэ зигугъу кытшыгъэу шэпхъаклэхэм яположениехэм язэхъфынклэ, ежхэмрэ Урысыем юстициемклэ и Министерствэ Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлалэрэ азыфагу кытэдджэгъэ юфыгъохэм язэшлохынклэ, мы шапхъэхэр тыди зэфэдэу шыгъэфедэгъэнымклэ юфышхо ашлагъ.

Адыгэ Республикэм и Нотариальнэ палатэ ипресс-кыулыкъу

Журналистым иеплыккэхэр

Хэдзынхэм зафагъэхъазырыштын

Къэралыгъо Думэм и депутатхэм яхэдзынхэр зыщылэштхэ мафэр кызырэблагъэрэм ыкы кыкылэлыккылошт илътэситфым телытэгъэ тетыгъор кыдзыхын зыгу хэлъхэм мылкъушхо зэрэщыккэгъэштхэм нэмыкк телхъаплэ бензиным буасэ хэгъэхъогъэным джырэ лъэхъаным илэу кытшлэшлэрыр. Арэу щытми, чыдэгъэ магнатхэм узыфэе телхъаплэр къагъотышт. Зыуплэккыны, яупчлыны, зыгъэпшынынхэи зэрэщымылэр ашлэ.

Урысыеклэ лъэхъаным осаклэхэм такыдэтэдджыжъу тызэресагъэр джыри зэ тыгу къагъэкыжыгъэ бэдзэогъум и 22-м бензиныр зыщырагъэхъорэ станцием тызылохъэм. Аи-92-м сомэ 26-рэ буасагъэмэ, ащ чапыч 70-рэ кыхъуагъ, Аи-80-у сомэ 24-клэ ащытгъэр сомэ 25-м нэсыгъ. Пшлэхэнэп нэмыкк игъэхъуаплэхэм атетхэгъэ уасэхэр кытлуагъэхэм анахыбэнахъэкли.

Европэм бырсырышхо илътэ. Грецием иэкономикэ истыхъагъэ плэми хъушт. Испанием, Португалием, Италием ялофи ащ нахышлэп. Псынккэу а юфым зыгорэ епэсыгъэным паше Европэм ит къэралхэм ялышхъэхэр зыщызэлуккэгъэхэ саммит бэдзэогъум и 21-м щылагъ. Германием иканцлерэу Ангела Меркель кызыррилуагъэмклэ, ЕВР-р кэуухъумэгъэным паше истыхъаным еклолэгъэ Грецием джыри лэпылэгъу этыгъэн фае. Ратыгъагъэр икыугъэп.

А тхъамыклагъом кызыдихышты кыныгъохэм яфэмэ-бжыкыме тыхэгъэу кылыгъылысын ылэккыштыта зыфэлошт упчлэмклэ урысые экономист

горэм зеупчлэхэм, зыягъэ къэккхон ылэккыштыт закыоу кылуагъэр чыдагъэм дунэе уасэу илэр кылыхын зэрилэккыштыр ары. Гурылогъуаеп ащ тетэу зыхъуклэ бюджетыр иккырыккэу кылытэгъэжыгъэн фаеу зэрэхъуштыр, сыда плэмэ чыдагъэмрэ газымрэ къа-клэккхонэу прогнозхэм ащагъэнэфагъэхэр зэщыкыоштых. Енэгуагъо тыхэгъэу ичылдэгъэ магнатхэм тэш нахъ псынккэу ар зэхашлагъэккэ ыкы тиджыбэ нахъ лъэшэу кысехъэзэ члэнагъэу ашлын алыэккыштыгъэр аугъоинэу фежыгъэхэккэ.

Тикъэралыгъо ипащэхэм кылохъу телевидениемклэ кылтлагъэлэсыхэрэм епллыккэу гъэшлэгъонхэр уагъэшлэныхэ алыэккыштыт. Клэлэеджаккхэм апащхъэ лекције кышщеджэхэрэм фэдэу, ухэзыгъэчыишт гушылэ тоххэр шъабэу кылох, тишылаккэ нахышлэу фэклон зэрэфаер зэхытагъэхы. Ау ахэм кыалорэм нэмыкк шыпкызу гъэпсыгъэу шылэныгъэм ыкыб кыит-фегъазэ, сыдырэ лъэныкыоки уасэхэм ахэхъо, ахышхэм кыкыхырэм кышцккэ. Тызыхэт илътэсым иапэрэ клэлэныкыо инфляциер проценти 5,1-м шломыкыгъэу телевидением кытыгъагъ. Ау ахышхэм шэфэккэу амалэу илэм нэмыкк епллыккэхэр уегъэшлэх. Бензинигъэхъуаплэм тесым сомэ 300 зетэтым, бензин лъэпкъэу Аи-80-м фэдэу литрэ 12 бакым кыитфыригъэхъуагъ. Ащ километри 100 нылэп кыкылуштыр.

Джары, ныбджэгъухэр, тишылаккэу зыфаклорэр.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат гухэккышхо щыхъоу фэтхъаусыхэ Шхъэхъутлэ Къэралбый Индрыс ыкыом, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат мылкъу-хызмэт лъэныкыомклэ игъэлорышлалэ игараж ипащэ, янэ дунаим зэрехыжыгъэм фэшл.

ПАРЛАМЕНТЫМ ИКОМИТЕТХЭМ НЭЙУАСЭ ШЪУАФЭТЭШЫ

ЗАКОНЫР ПТХЫНЫР КЪЫЗЭРЫКЛОП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм икомитетхэм ятхьаматэхэр агъэнафэхэ зэхъум хэбзэхьухьанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чIыплэ зыгъэ-лорышIэжыным епхыгъэ IофыгъохэмкIэ комитетым итхьаматэ IэнатIэр фагъэшъошагъ партией «Справедливая Россия» зыфиорэм ыцIэкIэ хадзыгъэ депутатэу Лобода Александр Павел ыкIом. Лэ-жыапкIэ ратызэ ащ игуадзэу Iоф ышIэнэу хадзыгъ партией «Единэ Россием» илIыкIо депутатэу Пуклич Виктор Ильич ыкIор. ПарламентыкIэм зэхэщакIэу илэщтыр агъэнафэхэ ыкIи комитетхэм яп-чъагъэ нахь макIэ ашызэ, мы комитет закъор ары зыцIэ ыкIи зыфэгъээзэгъэ лъэныкъохэр зэмыхъокIыгъэу къэнагъэр. Джырэблагъэ а комитетым итхьаматэ гуцылэгъу тыфэхъугъ ыкIи Парламентым ико-митетхэм нэIуасэ зафэшIыгъэным ехьылIэгъэ тхыгъэхэр ащкIэ зэфэтэшIыжыых.

— Шъуикомитет ыцIэ шъу-зыфэгъээзэгъэ Iофхэр икIу дэдэу къыбгуригIалорэп. Гу-щылэм пач, чIыплэ зыгъэлоры-шIэжыным иорганхэм Iоф адэшIэгъэныр къыбгурыло-нэу щымытми, хэбзэхьухь-анымрэ законностымрэ къарыкIырэ зэхэугуфыкIы-гъэу къыбгурылон плъэкIы-щтэп. Сыда пIомэ, тызэрэ-щыгуагъэу, комитет пстэури хэбзэхьухьаным пIытIыкI, законопроектхэр къагъэхъа-зырых. Сыда шъо ахэм шъуа-зэрэтекирэр?

— Адыгэ Республикэм и Пар-ламент Урысые Федерацием исубъектэу гъэпсыгъэу, Къэралыгъо Советыр — Хасэр ащ икIэбзэхьухьэ органэу щыт. Арышъ, ащ хэтыщт депутатхэр зыкIыхадзыгъэхэр законхэр гъэ-хъазыргъэхэр ыкIи штэгъэн-хэр ары. ЧIыплэ зыгъэлорышIэ-жыным игугъу пшIын хъумэ, ар лIыкIо органэу щыт ыкIи пшIэрылIэу ащ иIэр чIыплэ мэхъанэ зилэ Iофыгъохэр зэшIохы-гъэнхэр, ахэм яхьылIэгъэ унашъо-хэр ихъухьэгъэнхэр ары. Парла-ментым адрэ икомитетхэр отрас-лэ зэфэшъоафхэм афэгъээзэгъ-мэ, тэ тикомитет пшIэрылIэу иIэр Адыгэ Республикэм и Кон-ституцие, депутат статусым, хэ-дзынхэм, правэухъумэкIо ыкIи суд органхэм яхьылIэгъэ зако-нопроектхэр гъэхъазыргъэхэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхъысгъохэм къахэлъхъагъэн-хэр ары. О къызэрэпIуагъэу, ты-зыфэгъээзэгъэ лъэныкъохэр апэ-рэмкIэ гурылогъошIоу шымыт-хэми, Парламентым изэхъысгъо-хэм зыщатегушылIэщтхэ Iофы-гъохэр тикомитет нахьыбэу зы-гъэхъазыргъэхэр ахэтэп пIомы хъушъ. Мары бэдзэогъум и 27-м тилэщт зэхъысгъом щытегушылIэнхэу ти-комитет ыгъэхъазыргъэхэ Iофы-гъуипшI хэт. Ар зытегушылIэ-щтхэм азыщанэ фэдиз мэхъу. А Iофыгъохэм ахэт зы Конститу-ционнэ законопроект. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм къыкIэлъыкIлощт зэIугъэкIэгъухэм депутат пчъа-гъэу хэтыщтхэр гъэнфэгъэнхэм ар фэгъэхьыгъ.

— Джэуап къызэптыжы тшIоигъо адрэ упчIэхэу къэ-дгъэхъазыргъэхэм танэмыс-зэ, Конституционнэ законо-проектым игугъу къызыпшIы-гъахэкIэ, ащ ыгъэнафэрэр зэхэугуфыкIыгъэу къытфэ-пIотагъэмэ дэгъугъэ.

— КъэсымылIожьми ошIэ УФ-м исубъектхэм яхэбзэхьухьэ органхэм депутат пчъагъэу ахэ-тыщтхэр гъэнфэгъэным ехьыл-лэгъэ федеральнэ закон гъэрэкIо Къэралыгъо Думэм зэришта-гъэр, кIуачIэ илэ зэрэхъугъэр. УФ-м исубъектхэм хэдзэкIо пчъагъэу ащыпсэурэм елхы-тыгъэу хэбзэхьухьэ органхэм ахэтыщт депутат пчъагъэри гъэ-нфэгъэн фаеу а законом кы-дельгыт. Гуцылэм пач, хэдзэкIо нэбгырэ мин 500-м нэсэу зы-щыпсэурэ субъектхэм яхэбзэ-хьухьэ органхэм депутат пчъа-гъэу ахэтыщтыр нэбгырэ 15-м къыщыублагъэу 50-м шIокIы мыхъушъу федеральнэ законом егъэнафэ. Непэ Адыгэ Республи-кэм и Къэралыгъо Совет — Ха-сэм депутат 54-рэ хэт. Адыгэ Республикэм и Конституцие фе-деральнэ законодательствэм дишъу гъэпсыжыгъэным ехьыл-лэгъэ законопроектхэр дгъэхъа-зыргъэ зэхъум хэдзакIохэр нахь макIэу зыщыпсэухэр Шэуджэн, Теуцожь районхэм ыкIи Ады-гэкъалэ анахь макIэми депутат зырыз ялэн зэрэфар кыдэтлы-тагъ ыкIи Парламентым хэтыщт депутатхэр 50-м къыщымыкIэн-хэу законопроектым шыдгъэнэ-фагъ. Ащ тетэу тымышIы хъушъ-тэп, сыда пIомэ хэдзыплэ кой зыкIымкIэ (партиехэм яспискэ-хэмкIэ) а шъолъырхэм депутат ялэщт-ямылIэщтыр къэшIэгъуаеу щыт. Законопроектхэр заштэкIэ Парламентым къыкIэлъыкIлощт изэIугъэкIэгъу хэтыщт депутат-хэм яхэдзынхэр къэмысыгъэхэу хэдзыплэ койхэр нахьыбэу зилэ-хэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIы-жыгъэхэнхэ фаеу хъушъ. Непэ ахэм ащыщых къалэу Мыекъуа-пэ, Мыекъопэ ыкIи Тэхьутэ-мыкIое районхэр.

— ТыхэукъонкIи мэхъу, ау хэдзынхэр джы партией спис-кэ закIохэм атегъэпсыкIы-гъэу зэхэщэгъэнхэу ары федеральнэ законом ша-хъэу ыгъэнафэрэр. Ащ тет-мэ, сыда зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэр къызэрэхъа-хьэхэрэр?

— Тиреспубликэ парламент хэдзынхэр зэхэгъэкIухьэгъэ шIыкIэм тетэу щыгъэпсыгъэх, федеральнэ законодательствэм ащ фэдэ фитыныгъэ къеты. Сыда ащ къыкIырэр? Парламентым депутат 50 хэтынэу зыцIэ къес-логъэ гъэтэрэзыжыныхэу АР-м и Конституцие фэтIышIтхэм агъэ-

нафэмэ, депутат 25-р зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэмкIэ ыкIи де-путат 25-р зы хэдзыплэ кой зы-кIымкIэ партией спискэхэм ате-гъэпсыкIыгъэу ащахадзыщтхэу ары зэрэгъэпсыгъэщтыр. Ащи изакъоп. Зы мандат зилэ хэдзы-плэ койхэр щымылIэнхэу агъэнэ-фэн алъэкIышIтэп, сыда пIомэ Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием иражданхэм хэдзын фитыныгъэу ялэхэм ыкIи референ-думым хэлэжыгъэнымкIэ яфи-тыныгъэхэм ягарантие шъхьалэ-хэм яхьылIагъэ» зыфиорэм ыгъэ-нфэрэ принципхэр укIуагъэ хъушътых. НэмыкIэу къэпIон хъу-мэ, партией горэм хэмытым мэкIа-дидатэу зыкIыгъэлъэгъон ымы-лъэкIыныгъэу законом ыгъэпсышъ. Адыгейм и Парламент хэтыщт депутат пчъагъэр башъуи мэкIа-щэуи пIон плъэкIышъ. Къалоу къыхэкIы Урысыем икIэлэ шъхьалэу Москва ихэбзэхьухьэ орган депутат 36-рэ нахь хэмы-тэу. Ау зыщыбгъэгъушъ хъушътэп Москва ихэбзэхьухьэ орган хэт депутат пстэуи лэжъапкIэ араты-зэ Iоф зэрэшIэрэр. Тэ типар-ламент лэжъапкIэ Iоф зышIэу хэтыр депутат зыбгъушI нахьы-бэп.

— Адэ, муниципальнэ об-разованиехэм ялIыкIо ор-ганхэм ахэтыщт депутатхэ-ри партией спискэ шIыкIэм тетэу хадзыщтхэ? Сыда ащ ехьылIагъэу федеральнэ за-коном кыIорэр?

— Федеральнэ законом ит-хагъ муниципальнэ образование-хэу зилIыкIо орган депутат 20-м ехъу хэтхэм зэхэгъэкIухьэгъэ шIыкIэм тетэу хэдзынхэр ащы-зэхэщэгъэнхэу фаеу. Зы купыр зы мандат зилэ койхэмкIэ, адрэ ку-пыр зы хэдзыплэ кой зыкIымкIэ партией спискэм атегъэпсыкIы-гъэу хэдзыгъэнхэу. ПшIэхэнэп партиехэм обществэм мэхъанэу щырылIэм зыкIегъэлэгъыгъэным фэшI а екIоллакIэр ищыкIэгъэн-кIи. Федеральнэ законом дишъ-тэу зыщыгъэпсыжыгъэ фэе муниципальнэ образование зау-лэ Адыгейми иI. Ахэм ащыщых къалэу Мыекъуапэ (депутат 30), Мыекъопэ районхэр (депутат 33-рэ), ТэхьутэмыкIое ыкIи Кошхьэблэ районхэр (депутат 25—24-рэ). Мыщ дэжыкI зы къэбар гъэшIэ-гъон къыщыпфсIуатэ сшIоигъу. Къэралыгъо Думэм идепутат зау-лэмэ къагъэхъазыргъэ законо-проект. Ащ къыщелэ партиехэр нахь макIэу чIыплэ хэдзынхэм

ахэгъэлэжыгъэнхэу гухэлъыр яIэу депутат пчъагъэр нахь макIэ шIыгъэн шIыкIэр къаугушIы-сыгъэу. А гухъысакIэм епхыгъэ апэрэ «пIахъхори» тиреспубли-кэ бэмшIэу къытIысгъыгъэ. Нэ-йуасэ зыфэтIыным пач а зако-нопроектхэр къытфарагъэхьыгъэ къодыгъэ Мыекъопэ районым инародрэ депутатхэм мэкъуо-гъум сессие зызэхашъ. Феде-ральнэ законодательствэм дишъ-тэу хэдзынхэр агъэпсыжыгъэу алыгътэзэ, ахэм унашъо ашIы-гъагъ район Советым хэтыщт депутат пчъагъэр 19-м шIомы-кIэу гъэпсыгъэнэу. ЧIыплэ зы-гъэлорышIэжыным ехьылIэгъэ законом зэригъэнафэрэмкIэ, районхэмрэ къалэхэмрэ ялIыкIо органхэм ахэтыщт депутат пчъагъэр 15-м нахь мэкIэн ыльэкIышIтэп. ЗэрэхъурэмкIэ, Мыекъопэ районым идепутатхэм унашъоу рахъухъагъэр федераль-нэ законом ишапхъэхэм адештэ.

— Унашъом Iоф горэ кы-пыкIыжыгъа, тхъаусыхэхэр цылагъэхэ?

— Унашъоу ашIыгъэр зако-ным дештэ шъхъае, лIыкIо органым депутат пчъагъэр чIыплэ зыгъэлорышIэжыным и Устав егъэнафэ. «ЧIыплэ зыгъэлоры-шIэжыным ехьылIагъэ» зыфи-орэу законом кызыриорэмкIэ, Уставым зэхъокIыныгъэхэр фэ-шIыгъэнхэм къыпэкIэ публичнэ едIоунхэр зэхэщэгъэнхэу фае. Ащ фэдэ Iофтхъабзэу зэхашагъэм сэри сырагъэблэгъагъ. ЗэIукIэм политическэ партиехэу КПРФ-м, «Справедливая Россия» зыфило-рэм ялIыкIохэр бэу хэлэжыагъэх, «единороссхэр» цылагъэхэп. Ахэм упчIабэ къатыгъ. Зыгорэ къэтэджи Мыекъопэ районхэр ичIыналъэкIэ адрэ районхэм анахь инэу зэрэщытыр, депутат-хэм ярайон Совет икомитетхэм ятхьаматэхэм лэжъапкIэ ямылэу япшIэрылIэхэр зэрагъэацIэхэр-рэр, тхьаматэ закIом нэмыкI лэжъапкIэ зилэ зэрэхэмытыр, псэуплэ пэпчъ район Советым лIыкIо щыриIэ зэрэшIоигъор, нэмыкI тельхъапIэхэр къыхы-гъэх. Предложение къыхыгъэ де-путат 33-м ычIыпIэкIэ 34-рэ хэ-дзыгъэн фаеу. А предложением къызэрэугъоигъэхэм дырагъэш-тагъ. Бэдзэогъум и 14-м народ-нэ депутатхэм ярайон Совет сес-сиеу илагъэм а Iофым ехьылIэгъэ голосование джыри зэ зыщызэ-хашъэн депутат 19 гъэнфэгъэ-ным ехьылIэгъэ предложениер щыпкырагъэкIыны алъэкIыгъэп. Джащ фэдэхэри непэ хъунхэ ыльэкIышъ.

— Шъуикомитет Парла-ментым изэхъысгъо сydi-гъокIи Iофыгуагъэ къызэрэ-хилъхьэрэр кэпIуагъ. Ащ къыпшIуегъэшIы комитетым депутатыбэ хэтэу.

— Хэтэп. Хэбзэхьухьаным пылэ комитетым Iоф щызышIэ зышIоигъоу Къэралыгъо Со-ветым — Хасэм идепутатхэм къа-хэкIыгъэр зыкIэмакIэри къэсIон слъэкIышътэп. Комитетым хэтхэр сэры, сигуадзэу Пуклич Виктор Ильич ыкIор ыкIи Мыекъопэ районым шыхадзыгъэ депутатэу Бота Александр Юрий ыкIор арых. Хэбзэхьухьаным — за-конхэр птхынхэм упылыныр на-хьыбэмэ ашIокынкIэ энэгуагъэ. Ащи изакъоп. Юридическэ гъэ-сэныгъэ зилэхэр депутатхэм ахэ-мытэу слорэп, ау ащ епхыгъэ практикэ зилэхэр макIэх. Арын-кIи пшIэхэнэп тикомитет хэтхэр зыкIэмакIэри. Ау ащ къыкIырэр тизэхъысгъохэр зэщыгъоу рекло-кIыхэу. Iофыгъо горэм тегушы-лэгъэным зызыфэдгъэхъазыркIэ

бэ къедгъэблагъэрэр. Прокура-турэм илIыкIо къэмыкIоу къыхэкIырэр, АР-м и Президент илIыкIоу Къэралыгъо Советым — Хасэм шIэр тизэхъысгъохэм ренэу къахэлажэ. Къетэгъэб-лагъэх районхэм янародрэ депу-татхэм я Советхэм ахэтхэр, му-ниципальнэ образованиехэм ялIыкIохэр, нэмыкIохэр. Голосо-ванием комитетым хэтхэм анэ-мыкI хэлэжэны ыльэкIышътэп, ау къедгъэблагъагъэхэр сыдырэ лъэныкъокIи упчIэжыгъэу тэ-шIых дгъэнфэгъэ Iофыгъор шэпхэшIухэм алылIэсэу гъэп-сыгъэным фэшI. Сэ ильэс 25-рэ юрист IофшIэныр згъэцэкIа-гъэшъ, законхэр птхынхэр зэ-кIэмэ анахь кынэу зэрэщытыр къызгурылауагъ. Сызэрэплъы-рэмкIэ, депутат корпусым юрист сэнэхъатын пылIыгъэ депутатхэр нахьыбэу хэтынхэу фае.

— О партией «Справед-ливая Россия» зыфиорэм урилIыкIу, Виктор Пукличрэ Александр Ботарэ «Единэ Россием» хэтых. Шъузыхэт партиехэм ялIытыгъэу хэб-зэхьухьанымкIэ шъузэ-нэкIокъоу, шъуиеплIыкIэ-хэр зэтемыфэхэу къыхэкIа?

— КъыхэкIырэр. Сэ сшъ-хьэкIэ демократие еплъыкIэ зыдэсIыгъ. Документ горэм Iоф дэсшIэн фаеу зыхъукIэ сыкы-зыпкырыркIырэр законом дишъ-тэу ар зэрэгъэхъазыргъэр, цIыфхэм, тиреспубликэ яшIо-игъонымгъэхэм зэратегъэпсы-кIыгъэр ары нахь, куп горэм ишIоигъонымгъэхэр пхырыгъэ-кIыгъэнхэм зыдэгъэхъыркIэр. Сигъусэу Iоф къыздэзышIэрэ адрэ депутатхэри джащ фэдэх.

— Гъэмэфэ зыгъэпсэ-фы-го Парламентым зышIырэ пIалъэр къэсыгъ. Бжыхъэ IофшIэныр ежъугъэжыжымэ зэхъысгъом къыхэщыу-лэхащт Iофыгъо гъэхъазыры-гъэхэр шъуиплан хэтхэ?

— Бэдзэогъум и 27-м тилэщт зэхъысгъом къыхэтлIэхъащт Iофыгъохэу апэрэ еджэгъумкIэ аштэщтхэм ятIонэрэ еджэгъум тетэу бжыхъэ зэхъысгъохэм къа-щыфэдгъээзэжышът. Ахэм анэ-мыкI Iофыгъохэри къыкIокIын-хэ алъэкIышът. Мары сигуадзэу Иван Пуклич чIыплэ зыгъэ-лорышIэжыным ильэсыбэрэ Iоф щышIагъ, Дондуковскэ къоджэ администрацием ильэсиблэ ипэ-щагъ. Ащи къылонхэр щышъ.

— ЧIыплэ зыгъэлорышIэ-жыным иIофшIэн зэрэзэхъа-гъэм икIу фэдизэу уигъэрэзэн ыльэкIышътэп, — еIо Иван Пук-лич. — ЗэшIомыхыгъэ щыкIэ-гъабэ щыI. Къэралыгъо фиты-ныгъэ бэклае чIыплэхэм араты-жыгъэ шъхъае, ахэр гъэцэкIэ-жыгъэнхэм пэлухъащт мылькур икIу фэдизэу къызэрэмытIуп-щырэу IофшIэныр кын кешIы. КысшIошIы а Iофым зэхъокIы-ныгъэхэр фэшIыгъэнхэу фаеу.

— ИкIэухым сыда джыри къыхэбгъэхъожьы пшIо-игъор?

— Къыхэзгъэхъожьынышхо щыIэп. ПарламентыкIэм иIоф-шIэн зыригъэжыагъэм мэээ зау-лэп тешIагъэр. IофшIэным икууплэ тызыщиуошът пIалъэр тапэкIэ щыI. Сицыхъэ тель ти-комитет зыфэгъээзэ лъэныкъо-хэмкIэ пшIэрылIэу тилэхэр икIу фэдизэу гъэцэкIэжыгъэнхэм тIуачIэ етыгъэу тызэрэфэлэ-жышът. ТихэдзакIохэм гугъэ-плэ гъэнфэгъэхэр къытфашIы-хэзэ алэхэр тIалэгъыгъэхэ, ахэр къызэрэдгъэшIыпкыжышътхэм ыуж титышът.

— Тхъауегъэпсэу тиупчIэ-хэм джэуапхэр къызэрэпты-жыгъэмкIэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтыр тезыхыгъэр Iэ-шIыны Аслан.

ЛЪЭГЪО НЭФ

9.

Гухэкы пасэр зэкэклогжыгъу,
Къэолъэгъу гъэтхэ ос жьужжыгъу,
Гузэфшлюу гъашлэм джы ухэт
Гушлогъуаклэм лутлур фэолэм.
Пщыгутиагъэп, блэкыгъэр ошлэжы,
Гур зыстыгъэ маишор мэклогжы,
Е клосжыпагъу ар ослон,
Гур зыхэтэр адэ сьд гулэн.
Къэгъэжжы блэкыгъэм жьыжъарзэу,
Зыщегъушху гым лъэшэу фэлэзэу.
Насыпклэм о уцегъэщынэ,
Тыгуасэрэм нэпэ угъэщынэ.

10.

Мы дунаим бэрэ сыцэгъуащ.
Джащ фэшл къысаго: о огулащ.
Гулагъэ хуна? Зыми иналтэ
Блэсымгэклыным рену сылгэлтэ.
Игъом чыг хатэр къэсэгъэтлысы,
Тофэу хэкыгъэм гур егъэлэс.
Зигъом цуахътэ зыфэсэгъазэ,
Гъашлэр жьыжъарзэу чыгум цэ-
хъарзэ.

11.

Мыгаеу сэлэ нэпэрэ мафэр
Мэхъуба? — мэхъу ащ нахы хафи.
Мэхъу оеишом зэпимыжыгъу,
Къеишхы, боу къеишхы ар мыпчлэ-
жыгъу.

Уаишом псыр щалтэу къыреклутэхы,

Лъэхъу тель Дунаим

(Къызыкълэпыклорэр бэдзэогъум и 23-м къыдэкыгъэ номерым мт).

Шыблэр мыпшжыгъу огум къеохы.
Къыретэкъохы ошлур бжыб-бжыбзэ,
Къышгом къытефэ ар ыгъэбжыбжыгъу.
Нэпэ ошх шгабэр къыхелъэсыкы,
Уцым сэпацэр тырелъэсыкы,
Къеишхырэ, сэллэ, ар тыгъэошх,
Къежэ чыопсыр, къежэ о уишх.

12.

Фаеп хэти насыпчлэжыгъу
Зэпымыоу гъынэу, пчъэнэу.
Нэпсыр лыпсэу зэрикъухэу
Хым члхъанэу ащ икъухэу.
Ау хэт гъашлэр къеупчлэжы,
Хъарым къыныр егъэлкыгъу.
Зыр локлэты, зыр къэкълэуатэ
Зэпымыоу уахътэр къатэ.
Къытфетэкъу къыныр бжыбзэ,
— Гуубэжыгъум гур ебжыбжы.
Хъарым зы тлэкълэу къынегъэлтэ,
Цыфы пстэуми агу егъэлтэ.

13.

Нэхаеп сэрклэ о уинэллэжыгъу,

Рену сынапэ уишпэллэжыгъу.
Огум укъеплты тыгъэлпсы тклонсэу,
Псыхъом укъеклы ар уилгъэшхъэпсэу.
Гъогу чыжыгъу уиллэ, уиллэ гъогу блажы,
Уимыгъу оло сэллэ нахъ пнэблагъэ.
Шыпкээнклэ мэхъу, ау уишпэллэ,
Уиллэ-шыллэ гым фэмышлэу
Шыпкээмрэ пцлэмрэ шлэжжыкълэу,
Гур къызфешлы уикъэмыкълэу.
Гушлэр хъафэн, шэкълэу пцфэжыгъэп,
Къэллэжыгъэм шышхы зы сьлэшхы хъуэп.

14.

Сфигъэнэфагъу чыпэлэ мы чыгум
Къышхысэгъоклы Гъашлэр утыгум.
Мыгъмэкълэу сланэ къеубыты,
Гушхы нахыбэм ылтэ клэуты.
Сышлэхъэхъу — яз къыхъэсхы,
Къышлэхъэхъу махъыш махъ.
Сьдэлэсэклы, псы лусэгъатклэ,
Ыланэ слыгъу тыди сэгъакло.
Тум тызэгъусэм — бэ тфэзлэжы,
Изако хъумэ шлоф ащ клэклы.

ГЪУКІЭЛІ Нурбий

Юшт, шакъутэшт, имыгъоу шыбзэ-
джэшт, аш пае уеони ишыклагъэп, мы-
хъуни плэу зэхемыгъэх. Уахътэр клони,
плагъэми пшлагъэми къыпфагъэзэ-
жышхы.

Іэгучлалъхъ

Пчыхъэрэ унэм исхэр зэклэ зыгъо-
лжыжхэклэ, гъэклэрэклалъхъэр зыдэлъ
пхъонтэжыер сяжэж къыштэнышхъ,
зэригъафэу шысыныр иклэсагъ. Нэр
плэпахэу, дышгъэми тыжыными ахэ-
шыкыгъэхэу, Іэхъомбэ, тхъакълэмэ
пылжхъэхэу, Іапшхъэ, пшхъэ илхъэхэу,
зынэ къыцлукълэу мжыжхъэр арысхэу
пхъонтэжыем бэ дэлъыгъэр. Ау ным
ахэр шигъэзэжхэти, блэшхъэ огу
цылкълэу шэо гъэщыгъэ клэпсэм пышлэ-
гъэр къыштэти, гукъэкълэжымы ынапэ
зэблхъуэгъу, бэрэ ыгъэчэрэгъу еплъэу
щысышхыгъ. Етланэ шгабэу хъапшэ-
ти, блэшхъэр дилхъажыты, пхъон-
тэжыер зэтырипложышхыгъ. Пчыхъэ
горэм ауштэу зыклэшлэрэмклэ сызе-
упчлэмы, къысфилотэгъ:

— Сыныбжыклагъ, илхъэ пшлэжы-
шым ситыгъ. Тигъунэгъумэ янысашэ
пчыхъэ горэм Іэгучлалъхъэ тыщешлэзэ,
къоджэ мэлэхъо клалэр къыхъэгъагъ.
Клалэм хъэблэ пшгъашхъэр телыкы-
шхыгъэх. Мэлэхъом чэзыр зынэсым,
унэр икълыхъагъэклэ къызэпичи,
къысэклолагъ. Сланэ ылыгъэу зэклэмэ
сакъыхыи, пчэгум сыкъыриши, Іэгуч-
лалъхъэм мыр клыгъоу, «умыгъэклоды,
насып къыпфихъышхы» ылуи, слэмычлэ
къычлалъхъэгъагъ. Е, сишгъау, ар зымы-
ушэтыгъэм къыгурылоштэп. Сэри ар
къызгурылоным фэшл, гъэшлэ клыхъэ
къэсклун фэжыгъ. Бэ ащ нэужым хъулъ-
фыгъэу сланэ къынысыгъэри, дышхъэу
къысатыгъэри, ау ахэм аяасэ мы блэ-
шхъэ цылкълэу машлоу къыскылхъэ-
гъагъэм джы къызнэсыгъэм пелэн
ылъэкълэрэп.

Бэдзжэгъасэм мысэ уехъулэ

Темрыкы Мурат институтыр къы-
ухыгъэу, къуаджэм къэкложыгъэу, аг-
роном шхъалэу шылажышхыгъ. Зэрэ-
хабзэу, ныбджэгъоу илагъэмэ фэдэ
лхыхъурэ клалэхэри къахъагъагъэх.
Мылкъушхо зилэмэ яорэд пшэр, игъо-

ми имыгъоми клэлэ ныбжыкълэр клэгъэ-
дэлукышхыгъ. Мэ Іэшлур къапихэу,
щыгъынри зэгъафэгъу, ныбэри ушъа-
гъэу, уахъопсэну ныбджэгъухэр псэ-
ушхыгъэх.

— Шыллэкълэм хэпшыкыл шылэп, уз-
хэт дунаим шыщ зыпшырэп. Зып-
лхыхъ. Ахэдалу. Уеджагъэу, угъэсагъэу,
унэтлупшлэу ухэтыныр тэрэзэп, — къе-
ушхыгъэх.

— Сьд сшлэщтыр? — яупчлэ-
жыгъгъ.

— Коц бэгъуагъэр Іуахыжы. Унэ
упышлэ, плэмычлэ зэклэх. Ащ хахырэм
колхозыр тхъамыклэ ышлэштэп.

Мурат ынэ ыупышлэу, ылэмычлэ
зэклэхыгъ. Ныбджэгъумэ машинэ
ушъагъэхэр дырацклэх, клалэм ылэмы-
члэ къаушшагъ. Чэфым зэрихъэу клалэр
ядэж къэкложы, янэ ыгъэгушлонэу,
ахъшэр Іанэм тырилхъагъ. Ныр къэ-
упчлэу:

— Мыр сьд шыщ, сишгъау?

— Къэзгъэхъагъ, тьн. Тятэрэ оры-
р зыгорэ зыфэшхышхыжы. Хъаулыеу
сежъугъэджагъа?

Ныр ушхъонтлыгъэу ыкыо къеплэ,
ахъшэр машлом питэкълэуагъ.

— Ащ тэ уфедгъэджагъэп, уфедгъэ-
джэнэуи Тхъэм теремышл. Лэжыпклэу
къэпхырэр тфэкълэу. Уятэ есымыгъа-
шлэзэ, узыхъагъэмэ къахъагъэжы,
нэп-сы нэмыклэ къэблэжышхыгъ. Ахэм пчъэу
яклурэр шъуамбгъо, укызэрахъэкы-
жышхыгъ бгъуэз. Бэдзжэгъасэм мысэ
уехъуллэ, — ылогъагъ ным.

***

— Шхончыр бгъаомэ, шэр зынигъэ-
сышхыгъ гъэнэфагъэ, ау бзэгур бгъао-
мэ, зынигъэсышхыгъ гъунапкъэ илэп, —
къыригъэжыгъ къэбарыр Муратэ янэ,
гъэсэпэтхыдэ ыкыо фэхъунэу.

— Дунаир зэдуним къуаджэм бзэ-
гъухъэу дэсым ефэндыр пыут ышлэу
мыхъунхэр риллэлажы. Ар римыгъэ-
кыоу гъунэгъу къуаджэри пыи къыфи-
шхыгъ. Бзэгухъэм шхъухъэу зэрихъэрэм
мафэ къэси хигъахъошхыгъ. Ауэз, охътэ
шлагъо азыфагу дэмыфэу, бзэгухъэм
ишхъэгъэси исабийхэри ллагъэх.
Шхъухъэу зэрихъагъэм фэшл Тхъэм
ыгъэпшыныжыгъу къышхыхъуи, зиухы-
жыгъу ефэндым дэжы кълэуагъэ.

(Къыкълэпыклорэр я 6-рэ нэжлэб. ит).

Тигъашлэ джауишхыгъ зэдэтэгъашлэ,
Гуана е псапа зыфэдэр къашлэ.

15.

Блэкылх мафэхэр къэуцу ямылэу
Зыкыи ыгъапэхэрэп уилэ-уимылэ,
Афызлэжыгъэр — тхыдэ е хыишхъэ
Жыым къелотэжы ар къэбарышхыгъ.
Лэужэ зэблэкылх псалгъэр къыхъышхы,
Уахътэр Іуданэу мэстанэм реишхы.
Хъуэгъэр нахыбэм янэгурыхъоу
Блэкылгъэ пцагъом тэ тегъэхъу.

16.

Къызэрэнэкыи цыфхэм дунай,
Тхетхыи зырызэу ахэр хыуае.
Еплъырам елэгъу гъашлэр клэракълэу,
Хэтэ зымышлэрэр ар зэрэмалэр?
Уахътэм шыщ Іахъэу тфэгъэжы-
фагъэр

Ары тиогу тфэгъэжыгъэр,
Нанлэр зэтетлхъэмэ — тыгъэр
мэкълэуасэ,

Сыхъатри мафэри зэрэнкэлэжыгъэр?!
Тыгуасэр ары тфэмыухыжыгъэр,
Такыкълэр зэклэ уахътэм ехыжыгъы.
Блэкылгъэр рену тэушэтыжыгъы,
Тышлэжы къэдгъанэзэ Чым тыте-
кыжыгъы.

ГУТИЭ Саньет.

Клэлэцылкы усэхэр

Баджэр пыжыгъэм дэжы къэкълэуагъ

Баджэр пыжыгъэм дэжы къэ-
кълэуагъ,
Хъорышхыгъы къырилуагъ:
— Сыкъыоплэжыгъ, пыжыгъы цы-
кълэу,

Мэстэ закълэ уиджэдыгу цылкълэу.
Тауишхыгъ сэлэм къыуахыгъ?
Къыбнэсыгъэр уулылэу.
Маллэп зыгуи хэбгъэкылгъэр,
Ащ пай ослон сыгу къэкылгъэр:
Хэт гъунэгъум фэгъэжыгъ,
Джэдыгъулэ сэ пфэгъэжыгъ!
Шапхъэр псынклэуи птесхыгъ.
Пчыхъэ мыхъуи къэсыхыгъы.
Баджэр пыжыгъэм лыбэнагъ,
Ау мэстабэм хэбэнагъ,
Ар ылабэжыгъэхэм захъом,
Клитхъуэгъ хэтэу куо-хъаум.
Джы сэ сэллэ пыжыгъы цылкълэу
Зыкыишхыгъэр джэдыгу цы-
кълэу.

Баджэм фэдэу бэ къешакло,
Ежы хъалэчыр къафегъагло.

Тэ ушыла, баджэр?

Клэлэцылкы маджэ:

— Тэ ушыла, баджэр?

— Мэзым сэ сыхэс,

Шлэхъу сади къэс!

Уахътэр шлоу дгъэклошт,

Къэнэгъылыгъ тешлэшт!

— Ушхъухъашл, бэдэжэ пгыжыгъ,

Тиатакъэ къытэтыжыгъ!

Джащ блэкълэу сыгубжышхыгъ,

Хъэу епхыгъэр къэстлупышхыгъ.

Баджэм штагъэу зыретлэ,

Ыклэныкыо елуантлэ:

— Чъэжыгъ чэтэщым, атэкъэжыгъ,

Бэдэжэ дэд шъуихъэгъомжыгъ!

АБРЭДЖ Сафьет.

къ. Мыекълэуагъ.

ЛЪЭГЪО НЭФ

Хыр къэо,
зэ зэкIэожьы...

Хыр къэо, зэ зэкIэожьы,
Зэ зэкIэожьы, хыр къэо...
Сэ сыхьэкIэ зыфэсIэожьы:
«Хьау, гьашIэм фысиIэн дао».

«Шымыщыр хым кызыхедзы», —
Тэрэз, сикъош, уигульытэ.
ЗысIыгъэп сэ къэдз-нэдзы,
Илгъэхэм нахь сацэпытэ.

Алахьэм сыкыгъэшIыгъэу
Щытми, сыхьугъэп джэгуалтэ
Бгъэгум гу цыкIур цытыгъэу,
Зэрэдунаеу цэуалтэ.

Ар кIодыжьынэу зэгорэм,
Тхылхэм тэ кытфалуатэ.
Ау сэгъапкые зыгорэм,
Мыштыпкэм сыжэхэкIуатэ.

Зыгорэ, зыгорэ къэнэ,
БгъэкIодын умылгэкIынэу.
ИИ цыIэныгъэм мэхьанэ,
Хьурэп хэти фэукIынэу.

ШIэныгъэлэжь, уихьэдагъэ
Къысэдзэ пшIошIмэ, ошэхьу.
Ар зызэхэсIагъэр бэшIагъэ:
Тпсэ мыкIодынэу тыкьэхьу!

Зэлухыгъэ,
Пушкин, гьогур...

Осыхьотыр кIэо уашьом,
Чэцы... НэзэкIэпыджэжь.
ХэкIокIагъэшъ гьогур хашьом,
Шыкуаор ыпсэ хэлэжь.

ЧьыIэм зыригъэутIыIугъэу,
Ар каретэм ыплIэ дэс.
Итхьаусыхэ кысэIугъэу,
Джащ лыпынтэу сыкыфэс.

КъэкIошт уахьтэм
сыкыхэкIы, —
Хэт щыц пцэрэр,
сэ къэсIагъ! —
СиIукIэгъу кыгъэмэфкIи,
СигъашIэ зыкыхишIагъ.

Зэлехыжьы зэкIэм огур,
Мэзэ нэфыр къэлгъэгъагъ.
«Зэлухыгъэ, Пушкин, гьогур!» —
Шьофы нэкIыр къэзгъэджагъ.

Сэ джащ фэдэ сфэлгэкIынэу
Къысхилхьагъ Тхьэм сэнэхьат,
Ныбжьырэм кыдекIокIынэу
ЗысфетIунычым сисыхьат.

Москва
игукIэгъу

(ГукъэкIыжь)

Сицокъэ лъэдакъэ
ЗэкIэм кыкIэзыгъ.
ГомыIугъ сымакъэ:
«Джары тыкьэсыгъ!..»

Сыплэмэ, «ЦокъашIэ»
Къифагъ синэплэгъу.

Усэхэр

Мы мазэм и 10-м усакIоу Пэнэшъу Хьазрэт къэхьугъ. Тхылхэу кыдыгъэкIыгъэхэм — ежъ ытхыгъэхэм, зэридзэкIыжьыгъэхэм — джыри мыгъэ зы къахэхьощт. Ар кыткIэхьухьэхэрэм афэгъэхьыгъ. «Унэу гумэ зызыщалэтырэр», — джары Пэнэшъу Хьазрэт ащ зэреджагъэр. Пхьорэлъф-къорыльфхэм яхьылIэгъэ усэхэмрэ ахэм ясурэтхэмрэ тхылхым дэтыщтых. Ахэм ащыщхэмрэ нэмыкIэу бэмышIэу ытхыгъэхэмрэ нэлүасэ шьуафэтэшIы.

А мафэр сигъашIэ
Къыхэнагъ, ныбджэгъу.

Цуакъэр кысфашIыжьы,
Къысатыгъ сомищ.
ШIукIэ сыгу къэкIыжьы...
ЯсIуагъ: «Я не нищ!»

КъысIуыщыпцIагъэх:
«Но ты же студент...»
Сэри сыгу къэкIыгъэп
ЯсIэжьынэу: «Нет!..»

Джауштэу сыхэныгъэп
Москва игукIэгъу.
Къысфигъэнэфыгъэп
СIонэп, силIэшIэгъу.

Сыфэгужьуагъ

НэкIубгъо пчъагъэ
Хьурэ гъэзетэу,
Iэр зыгъэшъхьахрэм,
Сыд пшIошIыра итэу?
«Бэджэндэу сэты...»
«Сэщэ...», «Сэщэфы...»
Зыр — мэунэхьу,
Зыр — лажьэ хэфэ.
IофшIэн сызыфаер,
Ныбджэгъу, бэшIагъэ.
Седжэ, сэлхьыо —
Сыхьхэ унэзагъэ.
Аумэ — аузэ
КъыспэкIэфагъ:
«Зы кьэрэгъулэ
Сэ сищыкIагъ...»
«А опсэужь!..»
Чэф кIэлъ сынахэ.
Сызыфытеом,
КъыIуагъ: «Ситгъахэ...»
Ныбджэгъу, пшIошI хьуна,
СыкьэгъушIуагъ?!
ПщылIы сыхьуным
Сыфэгужьуагъ.

Аргентинэу
сыпсэм фэгъ

Аргентинэ кырашъгъэу
Хэт тихатэ гъучI шьондыр.
Сэ ситхэн кыгъэгъуыгъэу,
Усэ СIонэу сыхьазыр.

Тамэ бготэп, ппытэп лъакъо,
ГъучI такъыр, къэгъаз-гъэзэжь.
Хыр зэпыпчэу укъэбакъо,
Укыфэным пай садэжь.

Сыгум тхьагъоу зыкьетIатэ,
Аргентинэу сыпсэм фэд!
Концентрате! Концентрате! —
СыгушIуагъо иорэд.

Концентрате! Концентрате! —
Чэфым, нэфым уафэжьыу.

Къэшъо шIагъомкIэ кысэтэ:
ПкIатэ, лъатэ — зыгъэбзыу!..

Аргентина, о уисанэ
Къытерэхь ренэу сиIанэ.
Аргентина, Аргентина,
Уишъон IэшIу кыбдэсIэтына!

Огум нэсэу
гъатхэ...

Огум нэсэу гъатхэ,
Жьы къабзэм уегъатхэ.
Зесэгъэхьы гъубгъом, —
Къэгъэгъэ алырэгъум.

СIэ дэсэгъэчъае,
Бгъэгум зыкьелэты...
СымышIэу сыд пае,
ЗэкIэм Тхьэр кысэтэ.

МэфкI — цыIэныгъэр,
ЛIэныгъэр щегъэзые:
ЗэкI сызхэшIыкIыгъэр,
ЗэкIэ сищыцэу сые!

Псэ зыпынтхэр
зэкIэ...

Ныбгъоу ищырма атесым
Зэпигъэурэн: пуч-пуч-пуч!
Игъунапкэ сызынэсым,
КъысиIуагъэу ара «IукI?»

Мычыжьэу хьамплъыжь
къэрабгъэм
Къысщыцти,
зыгу кысэбгъагъэм,
Слэгъуэзэ ыкIэ пигъэзыгъ:
«Шьо, цIыфхэр,
тышъозэщыгъ...»

МыдкIэ сэлгъэшъ,
хьамплIырашъор,
Нэр пIэпихэу пкIырапкIын.
Сэ сикIас быбэтэ-къаишъор!
Тауштэу угуи хэзгъэкIын?

Псэ зыпынтхэр, зэкIэ-псыкIэ,
Тыжъугъэтхэжьэу
шьорэбагъу.
Тыгъэфаблэу шьуигъэпсыкIэ
Нурэу тэ терэгъушIуагъу.

Чыбзыум
иорэд

КъаIо кIебгъэщэу,
Чыбзыу, иорэд:
Уахьтэм мыгъэгъэгъу
Къыцинагъэм фэд.

Гур Iурэн, мэзахэ,
Унэр кIым-сым.

ПЭНЭШЪУ Хьазрэт

ЗгъэIаеу сынахэ,
Сыд пай сыщысын?

КъаIо, чIыбзыу, къаIо...
Уиорэд зэпыц:
КъызгурэгъаIо:
Ныбжьырэм тыщыц!

Мазэу изым
инэфын

Мазэу изым инэфынэ
Урам бгъузэм зэрэдаф.
Тыжьын устхьор уикIэпхынэу
КъызэIуихрэр сыхьатмаф.

Бгъэгур фиктурэн гушIуагъом,
КIэо огум шьуинасын!
Гукъытеор шьуашъхьагъ
жьуагъом
КъызэхешIэ: тып-тып-тып!

ЗырекIокIрэм шьуидунае,
Iушэу шьо кыжъугъурыIон:
«Джащ изакъоми, джащ пае
Тыкьэхьун фэягъэ!» — шьуIон.

Достоевскэм
имузей

Помидорыр Ленинград
Сцэмэ щысцэу кыхэкIыгъ.
А лъэхъаным исыхьат
Тхьэгъуагъэ, ситыгъ.

Достоевскэм имузей
Бэдзэрым нэблагъ...
Мыщ кIым-сымыр щыхэгъэрэ,
Тхьэр кыщысэтагъ.

Ныбжьырэр сигушъIэгъу,
Зэлухыгъ сыбгъэгъу:
«Мыухыжьэу уилIэшIэгъу
УсерэI, Хэгъэгъу!..»

Тхьэм илгъэу

Буддистхэр, быслымэнхэр,
чыристанхэр,
Тхьэм шьулгъыхьэу шьугъоцагъ.
ШьуIухыжьынхэу ыIуи
шьуилгъэхьэнхэр,
ЗэкIэм зыкышъухигоцагъ.
Джы Тхьэм кышъуфьуриI
зы лгъэу:
«Шьугу кышъуиIорэм
шьуедэIу!»

ЗэгупситIур
зэпсалъэ

«Жьыбгъэшхо кьеницэ,
Укыхьамыхъ...
Уихьымэ, тыдэ
Укысхыжьын? —
«ЗыIаж кысанIоу,
Укыснымыхъ...
Оц нахь чыжъэ
Сыкымыхьын!»

ЛЪЭГЪО НЭФ

ГЪУКІЭЛІ Нурбий

(Я 4-рэ нэкІуб. кышцэжэ).

— Шыклэ йлахэмэ кысфэгъгъу, ефэнд, сыклэлагъ сыхэукъуагъ, кыстеплхъэрэр сыхылы. Сымыгъэунэхъу.

Ефэндым зи ымылоу, ау ыгу ихыкырэр зэхэпшыклэу бэрэ шысыгъ, етланэ гупсэфэу бзэгухъэм кырылуагъ:

— Іутлэнылэ орыжым кІуи, зы тхыакІумэгъэудэгъу кыыхэчи гъэгъу, етланэ гъэутыси садэжъ къакло.

Ефэндым зэрылуагъэу бзэгухъэр зекІуи, ятлонэрэу кыфэкІуагъ.

— ЗэрэпІуагъэу сшыгъэ. ТхыакІумэгъэудэгур згъэгъугъэ, згъэутысагъэ. УнэшІу кысшыфи, кысфэгъэгъу, Тхъэр осэгъэллэу.

— Джыри зы Іоф бгъэцэкІэжынэу кыптефэ, — ылуагъ ефэндым.

— Сид фэдэ Іофа, ефэнд? Псын-клалоу кьало.

— КІуи бгъэутысэгъэ тхыакІумэгъэудэгур къэугъоижэ.

— Ы! — бзэгухъэр кууагъэ, — ар пшІэн плэкІыштэп! — ЗышІэшуні дунаим цыф кыстехъуагъэп.

— Адэ джары джэуапыр, — ылуагъ ефэндым.

Ным ынэхэр нэфэу ыкьо кеплы. «Угу гъэкъабзэ, сикІал, умылуагъэми угу кыхыагъэр Тхъэм кешІэ. Угу шІу имылызэу шІу кыбдэхъуштэп», джары цыфмэ зыклалорэр.

Псэгъубэ кыылотыагъэхэр

Шпоу дунэе хыафым шыпшІэрэр дунэе шъхьалэм шыогъотыжы. ШыушІагъэу зепхыащыр шапхъэм илгъэп. ПлэкІыштыр ары. Мэлым ыльэгучІэ лыцІагъ нэмыІэми е Іулхъэ закъоми тхыамыклэм фэщэй. О умышІэу ар гъэзжогъу чыпІэ ипшыжыштыт. Хъадэгъур шъхыарыпшыштыт. Чэщэу ипхыгъэм, пчэдыжыр къэмысэу ушымытхъу. Тысэу зизакъоу шхэрэм гунахышъэ кьелэжы. Іушыр гъэделэгъошІу — ащ гупшысэкІэ илункыбзэ кьэогъоты, делэр гъэделэгъуай — ащ илункыбзэ зыдэщылтыр зымы ышІэрэп.

***

Апэрэ ошхыр пхъэчаим игъащх. ПшІошъ мыхъугъэр бгъэцэкІэнэу уфемыжъ. Мылкъум тыдэкІи шыльэхъух. Мылкъоу пшІокІодыгъэм уригъэгупшысагъэмэ, урыклэмыгъожъ. Кыпфэнагъэм нахы, пшІокІодыгъэм нахы ишІуагъэ кыокІы. Зэпыджыжырэмэ бжъакъо зыте-тыр атекІо. Одыми уиэм уегъатхъэ, пщэрэу уимыем нахы.

***

Цыфым мылкъоу кыыклэхъэрэр кыыздикырэр пшІэ пшІоигъомэ, мылкъоу илэр зэригъэзеклорэм еплъ. КІуачІэ хэмылэу цыфым ыгъотырэр ахъщэр, гупшысэ хэмылэу егъэкІодыжы.

***

Къуаджэ горэм пщэу илэм, апэгъунэгъу псэупІэм лэжыакоу дэхэр кьетхъаусыхылагъэх; гупсэфыпІэ ямылэу, пщым икъуаджэ шыщ горэм къоджэ мэлхэр ытыгъухъу. Зэгъуафэхэрэми ыцІэ кырылуагъ.

Пщым зыфалогъэ лыр къаригъэ-щагъ, пхъашъуи дэгущылагъ. Пщым кылоштыр кызеухым лым гупсэфэу кырыгъэжыагъ:

— Зиусхъан, зыгорэм илуагъэкІэ узэрэмыпсэурэр сэшІэшъ, шыпккээр кыосІон. Сызылгъэу мыхъурэмэ сфагъэлугъэ кьэбар зигугъу кьэпшыгъэр. Сэ непэ шъхъэкІэфагъэ кыпфэсшІэу уапашъхъэ сызэрысым фэдэу ори Тхъэм ишынагъо кыпшъхъарытэу опсэу. Ащ ыпашъхъэ зэгорэм ори сэри тыхъажыштыт. Арышъ, шІу угу кысфилгъэу, лажъэ сІлэным нахы симыІэныр нахъ уигуапэу, зигугъу кьэпшыгъэ Іофыр зэхыгъэф. Сэ сыдигъуи сыбгъэпшыненэу игъо уифэжыштыт, ау Тхъэм ыпашъхъэ о ушагъэпшыненжы хъумэ, сэ Іэпылэгъу сыкышчыпфэхъужын слэкІыштыт.

Лым жабзэу Іултыр пщым ыгу рыхыгъ, къуаджэм ефэндэу фигъэнэфагъ. КызэраложырэмкІэ, ащ нэужым гъунэгъу къуаджэм мэлхэр дэкІодыкыжыштыгъэхэп.

***

Баим тхыамыклэ горэ ригъэсагъэу тхыамафэ кьэси ядэжъ ышъэти, кысгъашхэти, зэрыпсэужын ахыщэ кыритыти кытІупшыжыштыгъ. Лъэ-луакІори есэжыгъэу, а мафэр кызысыклэ, ежъ-ежырэу баим дэжъ кІоштыгъ. Ащ фэдэу тхыамыклэр зыщыклөгъэ мафэ горэм, зэрихабзэу, унэм рици кыгъэшагъ, ау ахыщэ кырытыгъэп. Баир кьетхъаусыхылагъ:

— Мызыгъэгум ахыщэ кыыостын слэкІыштыт. СиІофхэр кызылэхыагъэх. Шъузыр сымэджэ дэй кьэхъугъ, Іэзэгъу уцІэ тезгъэкІуадэрэр бэ. Къелэзэнхъу кыушъхъэм хэт ІэзапІэм сэгъако, ащ шычъы, шыгъын фабэхэр фэсщэфынхэ фае.

— Ы! — кызыщылэти кууагъэ лъэлуакІор. Сэ сияхыщэкІи?

***

Мэкъу Іатэр мышгъунэу нэмыклэ баим кІако тыриубгъоштыгъ, ау игъунэгъу гъолыжымэ зытирихъожынэу чыхІэн илагъэп.

***

«Хъау» зымышІэрэр — пцІуус, «сшІэрэп» зымышІэрэр — ышъэ екІы. ПцІуусым шыпккэ закъоу ылорэри ашІошІ хъужырэр.

***

ЦашІэрэ пхъашІэрэ зэфэдэхэп. Зыгорэ бгъэдало пшІоигъомэ, гушылэ дахэ улъымыхъоу, зызэришІырэм еплъи ежъ фэдэу зыдэшІ. Еогъаджэмэ, узытет лъэгапІэм кьекІотэхі, ебгъаджэрэм идунай кыхахы, етланэ зыдэлэтыжъэ нахъ лгъагъу зегъэлэт. Сымаджэмэ е джынэузымэ, зыхэт дунаим шыщ зышІи, пкІыгъоу кыыхэщыжъ.

Къалотэжъэу зэхэхыгъэ. Зэгорэм пщым ишъао сымэджэ дэй хъугъагъэ. Зым узы шІуцІ, адрэм джынэуз ылоштыгъ, шхъухъэ Іоф хэлъэу зылыгъэхэри ахэтыгъэх. Сыдэу шытми, кІалэр зыгъэхъужын пщым ыгъотыштыгъэп. Мафэ горэм гъогурыкІо лыжъэу кылухыагъэм кІалэр зельэгъум, ыгъэхъужынэу кырылуагъ. Ау сид ышІагъэкІи, тащ фэдэу зышыгъэкІи кыхъэмыгушылэнхъу, амыгъоохъунэу къафигъэпытагъ. Мазэрэ кІалэм зызэришІэу лыжъым зыдышІызэ ныбджэгъу зэфэхъугъэх. ЗитлэкІымэ — зитлэкІыгъ, зигъэуклорэймэ — зигъэуклорэигъ, куомэ — кууагъэ, зорэм — еуагъ, гъымэ — гыгъэ. Етланэ лыжъым, кІалэм нахы нахъ дэй зыкышІыгъ. Ныбджэгъу кІалэр гуІэным зэлыштыгъ, янэ-ятэмэ зафигъэзи, зыго-

рэ ашІэнэу ялгъэлугъ, ау «о удгъэхъужын тлэкІырэр гъогурыкІо лыжъыр сыда зэрэтищыкІагъэр» алуи, зэхамышІэу зыкышІыгъ. Лыжъым хъадэгъур кьекІугъэу кыпшчыгъэхъоу шылыгъ. НэмыкІырэ хэкІыпІэ имылэу, ежъ иуз шыгъупшъжыгъэу, кІалэр лыжъым елэзэу ыублагъ. Лыжъ тхыагъэпшым мэкІэ-макІэу нахышІу зыкышІызэ мээтигІуэкІэ кьэтэджыжыгъ. КІалэри орсэрэу хъужыгъэ.

***

ЛитІу зэдэгущыІэхъу сарихыыллагъ. — Тикъуаджэ лы горэ дэсыгъ шъу-зитІу илэу, — ело апэрэм. Къэбзэ зэпытэу, хэгъэогъэ хэхыжыгъэу, ренэу кьэу, цуэкъэбзыр ыжэ димыхъу, ехъуапсэхэзэ игъашІэ ыхыгъ. Шъуэу илэмэ икІэ-джыбэмэ ІапІэкІэ зырыз кыралхъэ-штыгъ. Зыгу фэшІум иІапІэкІэ кыш-тэщтыгъ. АшкІэ шъузымэ къашІэ-штыгъ, пчыхъэм зыздигъэзэщтыр.

— Дэгъугъэ тІуми ахыщэкІэ лым икІэджыбэхэр къаушгъэштгъэхэмэ, — мэхъы ятлонэрэр. — Тэри тикъуаджэ ащ фэдэ дэсыгъ, ау насып илагъэп тхыамыклэм. Зы шъузыр бэкІэ нахыкІагъ, адрэр нахыжыгъ. НахыкІэм ыдэжъ кІомэ, лым ышъхъэрэ ынапцэрэ цыфыжъу ахэтхэр кыыхыштыгъэх, нахыжыым зыфигъазэмэ — шІуцІэхэр хычыштыгъэх. Охътэ кІэкІым кыкІоцІ тхыамыклэр, угу егъунэу, джашъо къашІыгъагъ.

***

Зэгорэм гъунэгъур гъогу чыжъэ тхыанэу шытти, дышъэ сомэ заулэ ыгъэбылхынэу Псэгъубэ кыфыхыгъагъ. Гъунэгъур кьэтыфэ Псэгъубэ бэщэу ылыгъым гъуанэ фишІи ахыщэхэр ригъэбылхыагъэх. Мазэ тешІагъэу гъунэгъур кьэкІожыгъ, иахыщэ ыхыжынэу кылыкІуагъ.

— Мы бэщыр укъэтыфэ кыпфэсшІыгъ, ма штэ, ылуагъ кыфишъэизэ. Уиахыци бгъотыжын.

ТлэкІу шІагъэу гъунэгъур ятлонэрэу ахыщэм кылыкІуагъ. Ау Псэгъубэ дышъэ сомэхэр ритыжыгъахъу ылуи пиупкыгъ. Гъунэгъум ылоштри ышІэ-штри ымышІэу кууагъэ «Тхъэм ушы-щынэрэбэ» ылуагъ, бэщыри кытырид-зэжыгъ.

— Сыщэщынэ. Уфаемэ мэщытым сыхІэтэу Тхъэ кыпфэсІон, — ылуагъ. — НекІо, — ылуи, езэрэщэжыагъэх.

Мэщытым зычІахъэхэм лыхэр чІэсыгъэх. Гъунэгъум кызфэкІуагъэхэр агуригъэлугъ. Тхъэрылом кьэжэхъу анэгухэр лыжъым кыфагъэзагъэх.

— Тхъэрылор кьэсэІофэ моу сибэщ Іыгъ, — ылуи Псэгъубэ гъунэгъум бэщыр ритыгъ.

Псэгъубэ Тхъэрылор кыухи, — сыгу зэрэкъабзэм ишыхъатэу сибэщі осэтыжы, — ылуагъ.

Гъунэгъур кууагъэ, кІынгъэ.

— СишыкІагъэп уибэщ тІаркыи, угу ІонтІагы, — губжыгъаеу бэщыр чэрэгъоу кытыридзэжыгъ.

— Ухэнын нахы лэхъомбычІ. Штэ бэщыр, — алуагъ шысымэ.

— Сыфаеп сшІэштэп! — гъунэгъум кыпиупкыгъ. — Штэжъ о. Хъадэлус Тхъэм пфешІых уибэщі, сияхыш.

Псэгъубэ лыжъмэ зафигъэзагъ: — Шъушыхъатба бэщым зэрэфэмыер? Кызэрэситыжыгъэр?

— Тышыхъат, — лыжъмэ зэдырагъаштагъ.

— Тхъэрыло кьэжъугъэшІ, бэщым фэмысеу кызэрэситыжырэмкІэ.

Гъунэгъум тхъэрыло кырагъэшІыгъ.

Псэгъубэ бэщым ышъхъэ кыты-ригъэкІи дышъэ сомэхэр кыыригъэ-тэкъугъэх.

Гъунэгъум иахыщэхэр ышыпыжъхъу уцугъэ.

— О уиешъэп ахэр, Псэгъубэ иех. Етыжых, — аІозэ лыжъыхэр куош-тыгъэх.

— Делэ жъугъотыгъэ, — гъунэгъум ылоштыгъ.

***

— Арэп чІыгури огури Тхъэм мэфихкІэ ыгъэпсыгъэу къалуатэ. Шыпкыа? — Псэгъубэ кьеупчы-гъэх.

— Мышпыпккэмэ аІона.

— Адэ ащ ыуж илхэс миллион пчъагъэ кІуагъэу аІо. Ари шыпкыа?

— Шыпкыа.

— Дэгъу сыкыеуцалІэ. Ау мэфихкІэ дунаир зыгъэпсыгъэм, ащ фэди-зым сыда ышІэрэр?

— Тхъэм кыыхыуигъэхыгъэу уиунэ бзылфыгъэ исба?

— Ис. Тхъэми боу сыфэраз.

Адэ джарба, Тхъэм цыфхэр зэфэ-щэх, зэхэщыжых.

— Ары нэмыІэмэ, тигъунэгъу пхъужыми, иджэнч зэлухыгъэ зэпы-тэу, зэхэщэхэба, зэхэщыжыхэба.

— Арэу шытэп ар, Іоф кызэ-рыкІоп. Ар зылэ изылхъажынэу ежъэгъагъэр макІэп, ау зи къадэхъ-гъэп. Къалотэжы лэхъэнэ чыжъэм Къургъокъопшым чылэм дэс ныб-жыкІэхэр зэхигъуаехи, зыбгъумкІэ пшашъэхэр, адрэмкІэ кІалэхэр ыгъэ-уцухи, зэпэчІынатІэмэ аІапэхэр зэ-рагъаубытынхъу арилуагъ. «Зылэ зэ-рэубытыгъэхэр непэ шегъэжыагъэу зэшъхэгъусэх». Ятлонэрэ мафэм нэ-къэ-пакъэ изэрэгъагъэхъу ныбжы-кІэхэр кьэкІуагъэх. «Хъашхъурэлух» алуагъ кІалэмэ, «цыф хъуштыт» алуагъ пшашъэмэ. Джащ кыше-гъэжыагъэу а Іофыр Тхъэм ылэ рилъ-хыажыгъ. Джары адыгэмэ «гупсэ» зыщалуагъэр. Къэмыхъухэзэ Тхъэм псэхэр егъэнафэх, зэфэшІухъу зэрегъэ-гъотых. Джары Іофэу зэрихъэрэр. КызэрэрыкІоп ныла? — кьэупчІэ-жыгъ Псэгъубэ.

***

Шъхал языгъэшІыгъэу къуаджэм дэсыгъэ кІалэр зэкІэми анахъ байгъ. Ау хэбзэ кІэпсыр кызэкІом илэр зэкІэ тырахыгъ, ежыри хъапс ашІи агъэпшынагъ. КызэкІожым анахъ тхыамыклэу унэшъхъэ телхъэу къуаджэм кыдэнэжыгъ. Пчыхъэ кьэс пшыгыаеу ерагъэу ылгъэ тетэу кьэ-кІожы зыхъукІэ, шъузыр гъэкІэрэ-кІэгаеу, мэлэшІур зэрихъэу, нэгущІоу лым кыпэгъокІыштыгъ. Зыфахын амышІэу гъунэгъухэр кызеупчІыхэм, бзылфыгъэм ариложыгъагъ:

— Байгъэу тхыамыклэ хъужыгъэм ыгу ихыкырэр кызгъурэлэ. Зэбаим ыгу кьэсІэтэу сызэрэфыштыгъэ шІыклэр, зэблэхъужырэр. Джа-щыгъум ежъ ыгу сиргъэшІуагъ, джы сэ сыгу ерэгъашІу.

***

Нэплэгъу закъом гумэкІыр кы-хъэу, пкышъошыр плгырэу тызэ-ныбжыкІэм, чатэм ыщпэ тытелы-ми тычыештыгъ. Джы, нэплэгъур учылыгъэу, пкышъошым гумэкІ кымыхыжыгъэу жы тыхъужы-гъэшъ, плэкІор хъоо-пшаум тызэ-рилгъэу тычыешышъурэп.

(Джыри кыкІэлъыкІоштыт).

ЛЪЭГЪО НЭФ

Tul тэ быракъ!

Гугъэнчъэ жьыбгъэр кьытишхьарыбыбэу
Гугъээнэклэу тыкьегъэнэжьми,
Нэфшгъэго тыгъэм тимыгъэфабэу,
Инэбзый чанхэр кьытфэнэишхьэйми,

Тэ Шхьафитныгъэр Эклыб тишгъахэн,
Аужер псалгъэр тэ кьэтишгъахэн!
Зыгуэсжыгъыцтыр адыгэ лъэпкъ,
Ом нэжыуцтыр ац ибыракъ!

Хьадрыхэ гъогур пным тфыхихи
Тыфмыуэху тыкьышлонэгъэми,
Зэрэдунаеу тыраткьухы,
Зэпэчлынатлэу тыкьагъэнагъэми,

Джыри тылэпкъ! Джыри тил кьуачлэ,
Джээнэт члыналгъэм тыцыбгъэоцт!
Тул тэ быракъ! Тул тэ гугъанлэ,
Тинасын жьыуагъуи ташхьагъэ итыцт!

Тхьалгъэлоу тишгъэр Тхьам кьызэхихэу,
Зы тыхуэжыгъэу кьызытлэгъужьэрэм,
Кавказы кьуишхьэм пахэр шхьаицхэу
И Жьыишхьэмафэ кьызтфэрзэжьэрэм,

Тлон тэ тлэгъэлымба: тилэпкъ кьэнагъ,
Икын-хьазаби ылотэжыгъэ,
Тлон тэ тлэгъэлымба: гугъэр текьуагъ,
Лъэпкъым насыпур ыгъотыжыгъэ.

Мэхьанэр сымышлэу

Чэцкьонсэу тимазэ ошгъогум кьетаджэ,
Чэцыгур Исэжьсэзэ члэгъэчлэу зыцелъэ,
Джэндыгъэу члышхьаишгъор
жыбы фабэм клэлэджэ,
Зэклалорэм фэдэу хьорыр мэуалъэ.

Чыыным хэпазэх пэуишхьэ Изхьогъухэр,
Мэз клэхум бзыу нэгъухэр цэрэхъатыжыгъых,

Чыыг пклэшгэ штырытхэу зэшы-зэшыпхьухэр,
Осэпсым цыгугъыхэу заутылуэжы.

Сынитлу замыуныцлэу, чыыныр япыеу
Осэпси тыгъэнси ямыжэхэу силэх,
Мэхьанэу цылаклэм хэслэгъорэр уаеу
Бзэбзэхэу оцхыпсэу цэзечъэ сыгучлэ,

Нэфынэр силочыжэу, дунаишхом хэдагъэу
Гудэнэ шлунклыбзэу нэплэгъум хэклаудэ,
Джэгу зилэм сыфэдэу, ау гум шлохьэдагъэу,
Силонигъор, гухэлъыр бгъэгъужьым дэклаудэ.

Мэхьанэр сымышлэу, лъэсгъогумэ сарклоншэ,
Нэфшгъагъом сылэхэу, ар чыжышхьы чыжэ,
Гугъанлэм цыц цаклэр лэужмэ ахэлъышэ,
Сынитлуи мэишэ, быракъыр рахьыжэ...

Оцхыр сыгум кьыщещы

Нычэнэ кьыригъэжыгъэу сыгу кьыщещы оцхышхо
Ошгъопцэ шлунклхэр сашхьагъэу сыцылъышэ,
Сыкьэтэджыжыгъэи сэ сэллэ, а пшашгъэу,

а нашхьор,
Згъотыжыщтэн, сыкьыбгынагъэишэ.

Тхьаширэ, тхьаширэ ар хуэга, ныбджэгъоу сэ силэр,
Шу тлэгъэгъэ тинэф зэхимышлэу,
Удэгъу, бгъэлъанлэу, псэм ычлылэу плытагъэр,
Бгъэгъэ клалом ижыау члэклошъыжэу

Шхьацэу цлыгъэ хуэгахэм оцхыпсэу кьечэхэрэр,
Нэпс цыгугъэм хэклэхэмэ дэгъуба,
Гум цыпагъэр, цыстыгъэр, пцэсу цызэлуагъэр,
Оцхыпс-нэпсы зыхуэжьэрэм сытхэнба?

Хьау сытхэнэп, сыгъынэп, сыкьэнэцт цлыфы псаоу,
Сыцылэцт оцхыр сыгум кьыщещы,
Пшэишгэ нашхьор зыслэгъурэм сыфэхуцт
лэгъупкьонсэу

А такыкьэхэм ац сыфэнэцх-гуицхэу!

***

ДЭРБЭ Тимур

Адыгагъэ о пхэлъмэ, ныбджэгъушлуклэ убай,
Уидунай огъэдаха уинэфклэ,
Уинамыс уигъогъогъумэ, уигъогъу занклэ, джаиц най,
Кьыоплтынба Тхьэр о ынэшлуклэ!

Бгъэжыгъэм фэдэу зыплэмтэ, тыгъэ нурэр оц най,
— О уинтлу зыпэшлэтрэр хьалэлэу,
Уихьэрзагъэмэ уаишом, шхьафитныгъэм уфай,
Жьэу кьыпхьэрэм хэлъба ар лэлу!

Улхьхунэп дышгъэфи, уфээнэп мылкъушхуи,
Узфэицтыр сэ сэллэ, зысэфба!
Шхьэф гупшыси уилэнэп, цыолтынба гум хышхуи,
Ац иормэ уапеклоу уесынба!

Ары, ары, ныбджэгъу, адыгагъэ о пхэлъмэ,
Кьээнэжыгъэр оц фэдэу джы маклэ,
Уихьазырхэр уишагъэу, уишыуанэ зэтелъмэ,
Насып лъагъом фэклоцт о уишаишэ.

***

Кьысагу, тыгъуаса,
Хьаумэ непа
О жьыуагъэ узыхьугъэр?
О уижэогъонса,
Хьаумэ сыда
Сигъэгъэ зыгъэпсклыгъэр?
Сэ сидунай ухэт о ренэу,
Ац уишхьаиш, у Гугъу
У Нэфыишлэгъу,
Тхьэм унэблагъэу, урилкылоу
Уитызэнытба синэплэгъу,
Ац пае сэри сырэхъат...

Сэ сидунай уишхьат.

Уинамыс чыгъхэр ац цызгъэтишхьагъэх,
Зэсфэлгъэклэу ем цысыухьумагъэх,
Джы цытых ахэр, нэшлукхэр кьыспагъохэу,
Налмэс-налкъутэ жэгъэхэр кьапытэкъухэу!

Хьашхьуанэкъо Юныс ыпхьоу Хьут
Сарэ кьуаджэу Аскъэлае кьышхьыгъу
(аскъэлаехэмклэ тызэреджэрэр Мин-
сур), Адэмые шыныс, унагъо шишлагъ.
Исэнэхъатклэ клэзэгъадж. Сарэ иш-
лэныгъэ гъогу апэрэ еплъыгъом адыгэ
бзылфыгъэ кьызырклом ием зэрэтеклы-
р шымылэ фэдэу кьыпшэху. Илгъэсибл
классыр Аскъэлае кьышиухыгъ, ац
ыуж Мыекъуапэ дэт педагогическэ
училищэм, Адыгэ кьэралыгъо педа-
гогическэ институтым члахы, аше-
джагъ. Пенсием окложыфэ Иоф зэри-
шлагъэри а сэнэхъатыр ары. Пенсие
ужыр ары Сарэ зэрэцлыф ямышыклэр
кьызылгъуагъэр. Хэтрэ Иофшлэ (клэ-
лэгъаджэмэ язакъоп) ичэзыу кьэсэу,
ыныбжыклэ кьытефэу пенсием зыкло-
жыклэ, ишылэныгъэ уасэ кьелыхы, на-
хьыбэрэ шылэныгъэм ихьорышхо пэу-
цужьын кьуачлэ зыхимыгъотэжэу зы-
дирехьыхы. Ахэм ячлылэ зыубытыр
ныбжыкьлэхэр ежхэм ялоф ыуж итых,
яшылэныгъэ опыгъэ лъэху, нахьыжхэм
яшылэныгъэ гъогу тырагъотэжэу налмэс-
налкъутэ гупшысэхэр дэдзыхы ашлоху,
цлыф лыеу зэплъыжхэу бэрэ кьыхэкьы.

Иусэхэм дэхагъэм укъыфагъэуцы

Хьут Сарэ пенсием зэкложьым ыгу
ыгъэклодыгъэп, шылэныгъэм ипчэгу зэ-
ритэу кьээнэжыын ылэкьыгъ. Ац ишы-
хъатышлоу шыт иусэхэр зыдэт тхылы
Адыгэ республикэ тхылы тедзаплэм кьы-
зэрэдижэкьыгъэр. Ац зэрэджагъэр «Нэ-
фын», бэ Иофыгъоу зыщынэсыгъэр. Те-
мэ пэпчэ усэ заулэклэ кьызэлуехы, усэ
пэпчэ — гъэсэпэтхыд. Зы усэ-гупшыс-
сэ шысэу кьэсхьын, ац ыцлэр «Синиб-
джэгъу»:

Ныбджэгъу дэгъум сыгу естын.
Стами лъагъэу зилэтын.
Ныбджэгъу дэгъур сишгъэфэгъу.
Гугъуи гушлуи сишлугъэгъу.
Шлугъэгъу кьабзэр — насып закл.
Пфэлгъэишхьэ — гъэклэракл.
Шыпкьэныгъэр — гъогу занкл.
Уныбджэгъумэ — зыщымыгъакл.
Гупыкл мафэр — синыбджэгъу.
Гуклэгъу зафэр — синыбджэгъу.
Гухэкл дахэр — синыбджэгъу.
Ац фэмыер — сэгъэджэгъу.

Мы усэм хьышгэ пыл. Хьут Сарэ
кьызышхьыгъуи икьоджэ гупсэ хьакла-
кло кьэклауагъэу куп тызэдыхэфэгъагъ.
Кьэзэрэуэгъоигъэхэм Сарэ и «Нэфынэ»
ямылгъэгъун шхьаишгъэми, усэ тхы-
лым фэгъэхьыгъэ «Иэн хьураем» фэдэ
хуэгагъэ: щысмэ ашыцхэм Сарэ иусэ-
мэ яеплыкьлэ-гупшысэхэр кьауагъэх.
Нэужым ежэ авторми упчлэхэр раты-
гъэх. А упчлэмэ яджэуапхэм зыклэ ашы-
цыгъэ усэу «Синибджэгъум» ихьышгэ
клэклэ зыфиорэр. Сарэ икьорылыфэр

зы мафэ горэм еджаплэм кьыкьыжыгъэу
инанэ екьуалли, елгъэлу: «Нан, тиклэлэ-
егъаджэ гъэцкьлэн кьытитыгъэ ныбджэгъум
фэгъэхьыгъэу рассказ кьэттхынэу. Ори
кьыолгъэлу а темэм екьылагъэу усэ
кьысфызэхэплъхьанэу». Уисабый Иэпыл-
гъу уфэху шлоигъоу, урищыклагъэу уп-
члэгъэгъу уишлыныр псэм зэригуапэр
хэтрэ пенсионери кьыуион. Джащ фэдэ
кьабз, уилофшлэплагъэм ушагъэлаплэу
уигупшысэ уасэ шыфашлымэ. Сарэклэ а
мафэр инасыпшылогъэ кьочыпэмэ зыклэ
ашыщыгъ; а мафэм кьыкьлэлыкьлогъэ чэщ
мычъыем усэу «Синибджэгъур» кьы-
хьыгъ. Тэлэгъу ац исатыр пэпчэ зэрэ-
гъэсэпэтхыдэр.

Ныбджэгъум фэгъэхьыгъэ гушылэжэ е
гушылэ шэрыохэр зымылэ цлыф лъэпкъ
шылэп. Адыгэхэри ижкьлэ кьыщегъэ-
жыагъэу ныбджэгъур кьыхэпхыным лъэ-
шэу фэсакыштыгъэх. «Зэфэмыдэ кьызэ-
дашъорэп, зэмышыгъоу кьэзэрэщэрэп» —
елэ адыгэ гушылэжыым. Ислъам диными
ныбджэгъур егъэлаплэ. О уигъогъу уиса-
бий зэрэрыклоштыр пшлэнышэ, пшхьэ
ор-орэу уасэ зэрэфшлэжыын фаери Сарэ
хэгъэуэфыкьы: «Уятэ шлу ылыгъушты-
гъэхэр (едж «инибджэгъугъэхэр») ори
шлу лъэгъух». Кьурлан лъаплэми ныб-
джэгъуныгъэм члылэ гъэнэфагъэ шеубы-
ты. Гушылэм пай, сурэу, «Лукъман» (31,
н. 411, аятхэр 12 — 13) лушыгъэ зэратыгъэ
2002-рэ илгъэсым Казань (Издательствэр
«Иман») кьышхьыдэкьыгъэ тхылыгъэ «Муд-
рость Лукмана Хакима» зыфиорэм Лукъ-
ман ыкьо осыетэу кьыфишлыжыгъэхэм

бэрэ кьахэфэ ныбджэгъу, уцогъу
пшышхьтхэр зыфэдэнхэ фаехэр: шлэ-
ныгъэ зилэхэр упчлэгъэгъу шых;
цлыфышлукхэр уцогъу шых, цлыф
бзаджэмэ зашхьыдзый, нэмыкьыбэри.
Лукъман Хьакъым ныбджэгъу дэгъур
шхьыгъуэсэ (бзылфыгъэ) дэгъум ыпэ
регъэуцо.

Хьут Сарэ иусэу «Синибджэгъу»
зыфиорэм ныбджэгъу дэгъум ыгу
щыреты, рэгъушхо, ытамэ лъагъэу зы-
регъэлэты. Ныбджэгъу дэгъур ишгъэ-
фэгъу: игугъуи игушлуи дегошых —
ишлугъэгъу. Ныбджэгъу дэгъум
пшэрыллышхохэр Сарэ фешых:
шлугъэгъур кьэбзэнэу — насыным
фишэнэу, клэраклэу иныбджэгъуныгъэ
зэрихьанэу, шыпкьэныгъэм пхыри-
щырэ гъогу занклэм дэмыхынэу. Фе-
щэх Сарэ ныбджэгъум гупыкл ма-
фэр, гуклэгъу зафэр, гухэкл дахэр. Ац
фэмыем пшгъэдэкьыжэ регъэхьы —
суджэгъу.

Цлыфхэм агу уелыфэ, уигупшыс-
сэ е уилэшлагъэ агъэфедэфэ ушыл.
Хьут Сарэ тыфэгъушлэ усэ тхылы-сау-
гъэт кьызэрэдижэкьыгъэмклэ, псау-
ныгъэ илэнэу, бэгъашлэ хьунэу, тапэ-
кли гупшысэ шлагъохэр тхылылэ
фжыкьым ригъэкьунхэу Тхьэм тыфе-
лгъэу. Инасып-илгъуж исабиймэ шыгъу
хэлгъэу лъагъэклотэнэу тафэ-
хьоху.

ЕМЫЖ Муслымэт.
Педагогическэ Иофшлэным иве-
теран.

КЪЭТЫУХЪУМАГЪЭР ДГЪЭПЫТЭШТ, ДГЪЭБЭГЪОШТ

Хэкум къэзыгъэзэжыгъэ тилъэпкъэгъумэ я Мафэ Адыгэ Республикэм игъэклотыгъэу шагъэмэфэклыгъ. Лъэпкъ музейм ыпашхъэ щыклогъэ зэхэхэм Адыгеим и Парламентрэ Правительствэмрэ якулыкшлэхэр, культурэм илофышлэхэр, общественнэ движениехэм ялыкдохэр, хэкум къэзыгъэзэжыгъэ тилъэпкъэгъухэр, тирайонхэмрэ къалэхэмрэ къарыкыгъэхэр, лъэпкъ илофыгъомэ агъэгумэкыхэрэр хэлэжыгъэх.

Пчыхъэзэхэхэр рагъэжъэным ыпэкIэ пчэгум адыгэ ордэхэр, ижырэ лъэпкъ мэкъамэхэр щыжынчыгъэх. Хэкум къэзыгъэзэжыгъэхэр тинэплэгъу итыгъэх. Тыркуем, Сирием, Иорданием, Израиль, Косовэ къарыкыгъэхэр нэгущоу зэпэгъокых. Хэгъэгъу зэфшъхьафхэм ащыпсэуштыгъэхэр хэкужым ичыгу щызэлукъэжы-

мазэр аублагъ. Ар М. Къумпылым къыдилыты, НэкIмазэр езыгъэжыгъэмэ шлоу шылэр къадэхунэу, ябынхэм адатхэхэу, ясабийхэм арыгушхохэу шылэнхэу афиуагъ. Адыгэ Республикэм и Шышхьэу Тхьаклушынэ Аслъан ыцIэкIэ сэлам фабэ къарихыгъ. Илгъэс 13-кIэ узэкIэIэбэжмэ, Урысые Федерацимэ Адыгэ Республикэмрэ зэ-

гъэх, нэIуаси, ныбджэгъуи зэфэхъугъэх.

Театрализованнэ къэшIыныр лъэпкъ шэн-хабзэмэ атетэу, гупшысэ ин хэлгъэу аублагъ. ГъоухэмкIэ макъэ агъэIугъ мэфэкI зэхэхэр зэраублэрэм фэшI. Бэгъушгъэ Фатимэрэ Хьакъуй Андзарурэ адыгэ шыуашэхэр ащыгъэу лъэпкъ шIэжым фэгъэхыгъэ къэбархэр бзитIукIэ къаIуатэ. Адыгэ чIыгур лIэшIэгъу зэфшъхьафхэм къэзыухъумагъэхэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гъэпсыкIэ игъэпытэн чанэу хэлэжэхэрэм шъхьащэ афашы, шытхьур афало.

Адыгеим инароднэ артистхэу Уджыхъу Марыетрэ Мурэтэ Чэпайрэ язекIокIэ-шIыкIэхэм гур «зэрадзэ», тилъэпкъэгъухэм кынэу зэпачыгъэм итарихъ ухашэ. Адыгэ лIыжым ироль къэзышIырэ Мурэтэ Чэпай мэшIотхъуабзэр пчэгум щызэхеганэ, Сэтэнэе-гуашэ, ролыр къэзышIырэр Уджыхъу Марыет, машIор физэхеганэ. ДжэныкIэ машIом лъэпкъыгъу шыкIээ лIэшIэгъухэр къызэрихыгъэхэм, зызыугъойжыкIэ зышIоигъо лъэпкъым игумэкIхэр чIыгум, шIэжым зэрапхыгъэхэр къэшIынхэм ахэтэлъагъох.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ пчэгум къыхи, мэфэкIым пае къафэгъушIуагъ. Шышхьэлум и 1-м былымэн диныр зылэжэхэрэм НэкI-

готхэу зэо-банэм хэфэгъэхэ тилъэпкъэгъухэр Косовэ къырашчыжыгъагъэх. Хэкум къызыкIожыгъэхэ мафэр мэфэкIышхоу республикэм щыхэтэгъэунэфыкIы. Цыф лъэпкъ зэфшъхьафхэр бэ хъухэу зэлукIэм зэрэхэлэжэхэрэм Къумпыл Муратэ мэхэнэ ин ритыгъ, адыгэмэ ямэфэкI къадэзыгошыхэрэм лгъэшэу зэрафэрэзэр игушшысэ къышчыгъэщыгъ. Мапырэу тызэрэздэпсэурэм ишIуагъэкIэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гъэпсыкIэ хэуоныгъэхэр зеришIыхэрэр, экономикэм изыкIегъэлэтынкIэ гугъэлпIшIухэр зэрэтиIэхэр хигъэунэфыкIыгъэх.

Адыгеим и Парламент и Тхьаматэу Федор Федорко мэфэкI зэхэхэм хэлэжэрэмэ къафэгъушIуагъ. Косовэ тилъэпкъэгъухэр къызырашчыжыкIым дунаим ащ мэхэнэ зэрэщыратыгъагъэм политикэ хэлгъэуи зэрэщытыгъэр ащ къыIуагъ.

Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Хьэпзэ Арамбий зэхэхэм уасэ ритыгъ, тилъэпкъ зиугъо-ижын ылъэкIыным екIурэ гъогум зэрэтэхьагъэм фэшI урыгушхон фаеу ылытагъ. ИофшIагъэу шыIэм емыгупсэфылIэхэу хэкужым къэкIожыкIэ зышIоигъомэ ящыкIэгъэ IэпыIэгъур ягъэгъотыгъэныр игъоу ылытагъ. ТятэжыкIэм ячIыгу къэзыгъэзэжыгъэу гухэлъ зилэхэм нахьшIоу тишIуагъэ ядгъэкIын фае.

Орэдым зэрещалIэх

МэфэкI зэхэхэм адыгэ орэдэу, лъэпкъ шIэжэ орэдэу къышIаIуагъэр, адыгэ ыкIи зэкIош къашхоу къышашIыгъэр зыфэдиыр слъытагъэп, арэу шытми, узыгъэгъушIонэу зэхэтхыгъэм тегъэгъушхош, зэхэщакIомэ гъунэ имыIэу тызэрафэрэзэр гъэзетымкIи ятIожы тшIоигъу.

ЕнэмкIоу Мэулид, Тыгъужь Рушди, СтIашъу Яхъем, МэшфэшIу Нэдждэт, Жъэу Мыхъамэт, Едыджхэу Батырайрэ Мэмэтрэ, ГутIэ Рошад, Нэпсэу Нихъад, нэмкIхэу хэкум къэзыгъэзэжыгъэхэр зэхэхэм щытлэгъугъэх, гушчыIэгъу тафэхъугъ. КIыргъаштэ Осим Сирием къыкIыгъ. Пщынэр ыIыгъэу пчэгум къыхи, адыгэ орэдыр къыIуагъ. Къэндзал обществэу «Дуслыкым» ипашэу Алям Илясовыр, Адыгеим щыпсэурэ ермэлхэм ацIэкIэ Вартан Зайтунян, нэмкIхэри зэхэхэм къышчыгушIагъэх, зэкIошныгъэм игъэпытэн еплъыкIэу фырайэр лгъэханым диштэу тлътытагъэ.

Ансамблэхэу «Мыекъуапэ инэфылъэхэм», «Долинэм», «Дуслыкым», нэмкIхэмэ тшIогъэшIэгъонэу тIаплъыгъ. Артистхэу АндзэрэкIоу Чеслав, IэтэжыкIоу Фатимэ, КIыкI Софие, Нэхэе Фатимэ, Теуцожь Марыет, Мышгъэ Азидэ, Дзыбэ Фатимэ, Джамилия Мирзоевар, УстэкIо Нухъэ, ЛгъэпIэрышэ Шамилэ, нэмкIхэри мэфэкI зэхэхэм хэлэжыгъэх, яорэдхэмкIэ тагъэгъушIуагъ.

МэшIотхъуабзэхэр пчэгум къырахъэхэи, лъэпкъ гупшысэ зыхэлъ усэхэм къаджэхэзэ, мэфэкI зэхэхэм иапэрэ кIэлъэныкIоу аухыгъ. Адыгэ джэгур хьатыякIоу Шъэупэкъэ Джумалдинэ зеришагъ, лгъэшэу ащ тыфэрэз, адыгэ гушчыIэм кIуачIэу иIэр зэхэхэм къышигъэлэгъон ылъэкIыгъ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр пчыхъэзэхэхэм къыцтырахыгъэх.

Извещение

О выделении земельного участка в счет долей, общей собственности на земельный участок из земель долевой собственности бывшего совхоза «Прикубанский» в соответствии со статьей 13 Закона РФ «Об обороте земель сельскохозяйственного назначения» N 101-ФЗ от 24.07.2002 г.

Я, Челоузова Вера Степановна, секция III, 2,87 га, извещаю владельцев земельных долей о своем намерении выделить земельный участок из земель бывшего совхоза «Прикубанский».

Извещение

О выделении земельного участка в счет долей, общей собственности на земельный участок из земель долевой собственности бывшего совхоза «Прикубанский» в соответствии со статьей 13 Закона РФ «Об обороте земель сельскохозяйственного назначения» N 101-ФЗ от 24.07.2002 г.

Я, Челоузова Вера Степановна, секция IV 2,87 га, извещаю владельцев земельных долей о своем намерении выделить земельный участок из земель бывшего совхоза «Прикубанский».

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адыряIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхьаIэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхьаIэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан**

**Редактор
шъхьаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыж
зыхырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен**

**ПшъэдэкIыж
зыхырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхъытIэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыж зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:

adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Тему-Кавказ
чIыпIэ гъэlorы-
шIапI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышчыаутирэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

4306

Индексхэр

52161

52162

Зак. 1945

Хэутыным
узшыкIэгъэхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗышчыIэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00